

KÚRIA

A Kúria Budapesten, a 2015. június hó 4. és június hó 11. napján tartott nyilvános ülésen meghozta és kihirdette a következő

í t é l e t e t:

Az emberölés büntette és más bűncselekmények miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által, és a III. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványokat elbírálv a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 8.B.184/2006/385. számú ítéletét, és a Debreceni Ítéltábla Bf.II.292/2009/56. számú ítéletét III. rendű terhelt tekintetében megváltoztatja:

a feltételes szabadságra bocsátásból kizárásra vonatkozó rendelkezést mellőzi.

A III. rendű terhelt az életfogytig tartó szabadságvesztésből legkorábban 40 (negyven) év letöltése után bocsátható feltételes szabadságra.

Egyebekben a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 8.B.184/2006/385. számú ítéletét, és a Debreceni Ítéltábla Bf.II.292/2009/56. számú ítéletét III. rendű terhelt vonatkozásában nem érinti.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s *I.*

1.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás keretében a 2008. november 19. napján megtartott tárgyaláson kihirdetett 8.B.184/2006/385. számú ítéletében III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki

- társtettesként elkövetett emberölés büntetében [1978. évi IV. törvény - továbbiakban: korábbi Btk. - 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont],

- 21 rendbeli rablás büntetében [korábbi Btk. 321. § (1) bekezdés,

15 rendbeli (3) bekezdés c) pont I., II. fordulat, 5 rendbeli (3) bekezdés c) pont I. fordulat], melyből 20 rendbeli társtettesként, 1 rendbeli bűnsegédként elkövetett,

- 21 rendbeli személyi szabadság megsértésének büntettségében [korábbi Btk. 175. § (1) bekezdés, (3) bekezdés c) pont], melyből 10 rendbeli társtettesként, 5 rendbeli bűnsegédként elkövetett,
- 5 rendbeli súlyos testi sértés büntettségében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés és (2) bekezdés], melyből 2 rendbeli társtettesként, 1 rendbeli bűnsegédként elkövetett, és 2 rendbeli kísérlet,
- 7 rendbeli társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettségében [korábbi Btk. 176. § (1) bekezdés, 6 rendbeli (2) bekezdés a) pont, (4) bekezdés, 1 rendbeli (2) bekezdés c) pont, (4) bekezdés],
- 4 rendbeli lopás büntettségében [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, 1 rendbeli (2) bekezdés II. fordulat a), c), d) pont, (5) bekezdés b) pont, 1 rendbeli (2) bekezdés II. fordulat c), d) pont, (5) bekezdés b) pont, 1 rendbeli (2) bekezdés II. fordulat a), c), d) pont, (4) bekezdés b/1. pont, 1 rendbeli (2) bekezdés II. fordulat a), c) pont, (4) bekezdés b/1. pont], és
- folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében [Btk. 276. §].

Ezért öt halmazati büntetésül - mint többszörös visszaesőt - életfogytig tartó fegyházbüntetésre, tíz év közügyektől eltiltásra és tíz év közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy az elítélt feltételes szabadságra nem bocsátható. Az előzetes fogvatartásban töltött időt a kiszabott szabadságvesztésbe beszámította.

A magánfelek polgári jogi igényét egyéb törvényes útra utasította. Rendelkezett az eljárás során lefoglalt bűnjelekről, valamint a bűnügyi költség megfizetéséről.

Az elsőfokú bíróság ítéletét az ügyész III. rendű terhelt tekintetében tudomásul vette.

A III. rendű terhelt és védője a tényállás VIII. pontjában részletezett nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette tekintetében a tényállás téves megállapítása és a bűnösség kimondása miatt felmentés érdekében, a tényállás XVI. pontját érintően az élet elleni bűncselekmény kísérletének megállapítása miatt, ezen túl a büntetés enyhítése érdekében jelentett be fellebbezést.

A másodfokú bíróság nyilvános ülésén a védő, és hozzá csatlakozva a III. rendű terhelt elsősorban az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, másodsorban enyhébb minősítés mellett a büntetés enyhítését indítványozta.

A Debreceni Ítéltábla a Bf.II.292/2009/56. számú, 2009. december 16. napján kihirdetett ítéletében III. rendű terheltre vonatkozóan az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta:

az élet elleni cselekményeinek a minősítését egységesen a korábbi Btk. 166. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének b) és f) pontja szerint minősülő és büntetendő társtettesként elkövetett emberölés büntette kísérleteként minősítette; megállapította, hogy a rablás büntettének értékelt cselekményei helyesen 20 rendbeli bűncselekményt valósítottak meg, melyből 19 rendbeli társtettesként elkövetett és 14 rendbeli minősül a korábbi Btk. 321. § (1) bekezdése és a (3) bekezdés c) pontjának I.-II. fordulata alapján; a személyi szabadság megsértése büntettének rendbeliségét 20 rendbelinek határozta meg, mely cselekmények a korábbi Btk. 175. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) és c) pontja alapján minősülnek, és amelyekből 8 rendbeli társtettesként elkövetett; a súlyos testi sértés büntettének minősített cselekmények rendbeliségét 4 rendbeli cselekményre változtatta, melyből 1 rendbeli cselekmény társtettesként elkövetett.

A feltételes szabadságra bocsátásból kizáró rendelkezés kapcsán az elsőfokú ítélet rendelkezését a törvény szövegének megfelelően akként helyesbítette, hogy a bíróság az életfogytig tartó fegyházbüntetésből a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja. Egyebekben az elsőfokú ítéletet III. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a 2010. szeptember 28. napján tartott nyilvános ülésen meghozott Bfv.I.334/2010/10. számú végzésével a III. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Jász-Nagykún-Szolnok Megyei Bíróság 8.B.84/2006/365.számú, és a Debreceni Ítéltábla Bf.II.292/2009/56. számú ítéletét III. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

2.

A jogerős ítéleti tényállás lényege III. rendű terhelt cselekvőségére vonatkozóan a következő volt:

2001. július hónapban III. rendű terhelt megállapodott I. rendű terhelttel, hogy az ország különböző településein rablásokat és más vagyon elleni bűncselekményeket követnek el, rendszeres haszonszerzésre törekedve. Ehhez csatlakoztak az ügy további terheltjei.

A III. rendű terhelt társaival az alábbi bűncselekmények elkövetésében vett részt:

2001. november 9. napján társaival behatolt J-ben R S-né 72 éves sértett házába. A sértettet bántalmazták, értékeit elvették.

2001. július 27. napján két társával M-on a dr. K-né dr. F S tulajdonában álló lakóházba hatoltak be. A lakásban tartózkodó 75

éves L Gy sértettet bántalmazták, összekötözték, majd az értékeket magukhoz véve távoztak.

2001. október 2. napján társával Ü, U B-né sértetthez hatoltak be. A sértettet bántalmazták, fojtogatták, majd őt megkötözték és értékeit megszerezték.

2001. október 11. napján társával A-án, a 84 éves P Gy-né sértett házába hatoltak be. A sértettől pénzt és értékek átadását követelték, őt összekötözték, majd értékeivel távoztak.

2001. november 3. napján társával J-ban M M-né házába hatoltak be és az 53 éves sértettől pénzt és ékszereket követeltek. A sértettet bántalmazták, megkötözték és a lakást átkutatták, majd értékekkel távoztak.

2001. november 12. napján társával C-en, M L-né 65 éves sértett lakásába behatoltak. A sértettet fenyegették, megkötözték, majd értékeit megszerezve távoztak.

2001. november 19. napján társaival D-ban kiválasztották a 71 éves G I-né házát. Oda behatoltak és a sértettet bántalmazták, megkötözték, fojtogatták, majd aranytárgyakkal és készpénzzel eltávoztak. A sértett a fojtogatás következtében életét veszítette.

2001. december 8. napján társaival N-ön, a 69 éves G I-né sértett házába hatoltak be. A sértettet megkötözték, ököllel bántalmazták, fejére takarót húztak, majd a lakásban kutattak és értékekkel távoztak.

2001. december 17. napján társaival C-en, dr. K J lakásába behatoltak, a sértetteket bántalmazták, összekötözték és pénzt követeltek, majd értékekkel távoztak.

2002. január 8. napján társaival T-en, a 68 éves özv. H P-né ingatlanába behatoltak, pénzt követeltek, bántalmazták a sértettet, megkötözték, száját beragasztották, majd értékekkel a helyszínről eltávoztak.

2002. január 21. napján társaival D-on a 77 éves G F-né sértett házába hatoltak be. A sértettet fenyegették, megkötözték, majd az értékek megszerzése után eltávoztak.

2002. január 17. napján társaival N k-ben özv. Sz J-né 70 éves sértett házába behatoltak. A sértettet ököllel bántalmazták, fenyegették, arcára párnát szorítottak. A sértett elárulta értékei rejtekhelyét, majd ezekkel távoztak.

2002. január 25. napján társaival a 79 éves M S-né sértett e-i házába hatoltak be. A kiérkező rendőrrjárőr a terhelteket elfogta.

2002. február 12. napján társaival N-en, F N házába hatoltak be. F-né K K sértettet lefogták, bántalmazták, kezeit összekötözték, majd a megszerzett értékekkel eltávoztak.

2002. március 4. napján társaival É-n, P L-né sértett házába hatoltak be és értékek után kutattak, eredménytelenül.

2002. március 5. napján, É-n társaival özv. S K-né 68 éves sértett lakásába hatoltak be. A sértettet megkötözték, majd a fenyegetések hatására a sértett értékeinek feltalálási helyét elárulta. A terheltek az értékekkel eltávoztak.

2002. március 5. napján társaival Z-re utaztak. Éjjél és két óra

között behatoltak W V-né sértett házába. Itt a sértettet lefogták, megkötözték, majd a talált értékeket magukkal vitték. A sértett számos sérülést szenvedett el, majd pár órával később, kórházba történő szállítása után koszorúér-elzáródás következtében életét veszítette. Halála és az elszenvedett bántalmazás között okozati összefüggés nem volt megállapítható.

2002. március 12. napján társaival A-ön H Ö-né 62 éves sértett boltjában a pénztárban lévő pénz átadását követelték, majd a sértettet a lakásába kísérték, ahol tőle további pénzt vettek el.

2002. március 22. napján társával Sz-on özv. Sz V J-né 85 éves sértett családi házába hatoltak be. A sértettet megkötözték, megfenyegették, majd értékeivel eltávoztak.

2002. március 29. napján társaival T-on, Cs D 85 éves sértett házába hatoltak be. A sértettet megkötözték, száját befogták, késsel fenyegették, majd készpénzzel távoztak.

2002. április 5. napján társaival K-en a F J 86 éves sértett tulajdonában álló házba hatoltak be. A sértettet összekötözték, a lakásban értékek után kutattak, majd azokat fellelve távoztak.

2002. április 8. napján társaival F-en, B I 82 éves sértett ingatlanába hatoltak be. A sértettet bántalmazták, késsel fenyegették, majd értékeit magukkal vitték.

2002. április 10. napján társaival Sz-en, a 73 esztendőes L M-né sértett házába hatoltak be. A sértettet fenyegették, összekötözték, majd értékeit magukkal vitték.

2002. április 17. napján ismeretlenül maradt társával Cs I-né sértett t-i ingatlanába hatoltak be. A sértettet megfenyegették, majd értékeit magukhoz véve távoztak.

2002. január 11. napján társaival az előző napon kiszemelt h-i lakatlan, M S sértett tulajdonát képező ingatlanba hatoltak be. Az értékeket összeszedték, majd eltávoztak.

2002. július 15. napján III. rendű terhelt egyedül hatolt be V J sértett s-i családi házába és az ahhoz tartozó büfé helyiségbe. Itt életbiztosítási kötvényt, készpénzt, betétkönyvet és valutát vett magához, majd a helyszínről eltávozott.

3.

3.1.

III. rendű terhelt (az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéletében: Kérelmező) az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (továbbiakban: Egyezmény) 34. cikke alapján 2010. december 9. napján a Magyar Köztársaság ellen kérelmet nyújtott be a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságához (továbbiakban: EJEB) az Egyezmény 3. cikkének és a 6. cikk 1. bekezdésének a megsértésére hivatkozással. A feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nélküli életfogytiglani szabadságvesztés büntetését, a fogvatartás megalázó körülményeit, az eljárás hosszát, valamint az őt elítélő megyei bíróság elfogultságát panaszolta. [3]

A 73593/10. szám alatt iktatott kérelmet az EJEB befogadta. [63]

A Kérelmező azzal érvelt, hogy ellentétben a Kafkaris kontra Ciprus (21906/04.) ügyel, a köztársasági elnök kegyelmi határozatát az igazságügyi miniszternek ellen kell jegyeznie. Az ilyen kegyelem mérlegelési jogkörben meghozott politikai döntés, amelynek érdemét semmilyen jogszabályi rendelkezés nem szabályozza. [29]

A Kérelmező ugyanakkor utalt rá, hogy a Törköly kontra Magyarország (4413/06. számú) ügy a saját ügyétől eltérő, mert ott az életfogytig tartó szabadságvesztés nem zárta ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. [30]

A Kérelmező az elnöki kegyellemmel kapcsolatban kifejtette, hogy az tisztán mérlegelésen alapuló, politikai jellegére és az előreláthatóságot nélkülöző voltára figyelemmel nem minősíthető „jog”-nak egy alapvető fontosságú egyezménybeli jog védelmének céljaira. [32]

3.2.

Az EJEB a 2014. május 20. napján meghozott és 2014. október 13. napján végleges ítéletében (a továbbiakban: Ítélet) az Egyezmény 3. cikkének és a 6. cikk 1. bekezdésének a megsértését állapította meg.

Az Egyezmény 3. cikke kimondja: "Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni".

Az Ítélet indokolása általános elvekként - többek között - a következőket fejtette ki:

- Az EJEB bevett esetjoga szerint az, hogy egy állam milyen specifikus - az ítéletek felülvizsgálatát és a szabadságra bocsátással kapcsolatos rendezést is magában foglaló - büntető igazságszolgáltatást választ, elvileg kívül esik az EJEB által európai szinten gyakorolt felülvizsgálat hatályán abban az esetben, ha a rendszer nem sérti az Egyezményben lefektetett elveket (lásd Kafkaris ügy [99]). A szerződő államok számára mérlegelési jogkört kell biztosítani az egyes bűncselekményekre kiszabandó szabadságvesztés büntetések megfelelő hosszának meghatározása terén. [...] nem az EJEB feladata annak eldöntése, hogy az egyes bűncselekmények tekintetében mi minősül megfelelő szabadságvesztési időtartamnak, vagy hogy véleményt nyilvánítson azon szabadságvesztés vagy más büntetés megfelelő hosszáról, amit egy hatáskörrel rendelkező bíróság általi elítélést követően valamely személynek le kell töltenie. [46]

- [...] a szerződő államok szabadon kiszabhatnak életfogytiglani szabadságvesztés büntetést felnőtt elkövetőkre különösen súlyos

bűncselekmények, így gyilkosság elkövetése esetén: ilyen büntetés felnőtt elkövetőre történő kiszabását nem tiltja a 3. cikk, sem az Egyezmény más cikke, s az ilyen büntetés kiszabása nem összeférhetetlen a 3. cikkel, sem az Egyezmény más cikkével. Ez különösen így van olyan esetekben, amikor az ilyen büntetés kiszabása nem kötelező, hanem független bíró által, az adott ügyben felmerülő összes enyhítő és súlyosbító körülmény figyelembe vételével kerül kiszabásra. [47]

- [...] az életfogytiglani szabadságvesztés büntetés nem válik nem csökkenthetővé pusztán amiatt, hogy gyakorlatilag a büntetés teljes tartama letöltésre kerülhet. Ha az életfogytiglani szabadságvesztés de iure és de facto csökkenthető, akkor nem merül fel a 3. cikk alá tartozó kérdés. [...] nem merülhet fel a 3. cikk alá tartozó kérdés abban az esetben, ha - például - valamely életfogytiglani szabadságvesztést töltő elítélt számára a hazai jog biztosítja a szabadlábra helyezés lehetőségének a megvizsgálását, de a szabadlábra helyezés megtagadásra kerül azon az alapon, hogy az elítélt továbbra is veszélyt jelent a társadalom számára. [...] A 3. cikket úgy kell értelmezni, mint ami megköveteli a büntetés olyan felülvizsgálat következtében beálló csökkenthetőségét, amely felülvizsgálat lehetővé teszi a hazai hatóságok számára annak megvizsgálását, hogy az életfogytiglani szabadságvesztést töltő elítéltnél bekövetkezett változás olyan jelentős-e, s a büntetés letöltése során az elítélt olyan fejlődésen ment-e keresztül a rehabilitáció irányában, ami azt jelenti, hogy a szabadságvesztés fenntartása törvényes büntetéstanai indokok alapján már nem igazolható. [49]

- [...] az EJEB-nek nem feladata, hogy előírja azon formát (végrehajtó vagy bírói), amiben a felülvizsgálatnak meg kell valósulnia, [...] és] annak meghatározása sem a Bíróság feladata, hogy mikor kerüljön sor az ilyen felülvizsgálatra. [51]

- [...] ha a hazai jog nem biztosítja egy ilyen felülvizsgálat lehetőségét, akkor a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés nem tesz eleget az Egyezmény 3. cikke által támasztott követelményeknek. [52]

- [...] A tényleges életfogytiglani szabadságvesztést töltő elítéltnél már a büntetés megkezdésekor joga van tudni, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie ahhoz, hogy szabadlábra helyezése megfontolásra kerüljön, beleértve azt is, hogy a büntetés felülvizsgálatára mikor kerül sor, s hogy a felülvizsgálat mikor kérhető. Ezért, ha a hazai jog semmilyen mechanizmust vagy lehetőséget nem biztosít a tényleges életfogytiglani szabadságvesztés büntetés felülvizsgálatára, akkor a 3. cikknek való, ezen ok miatti meg nem felelés nem a szabadságvesztés egy későbbi szakaszában, hanem már a tényleges életfogytiglani

szabadságvesztés büntetés kiszabásának pillanatában bekövetkezik. [53]

Az Ítélet indokolása ezt követően az általános elveket alkalmazva a jelen ügyre, rámutatott arra, hogy III. rendű terhelt ügye lényegesen különbözik a Törköly-ügytől annyiban, hogy abban az ügyben a kérelmező számára nem volt kizárt, hogy az életfogytiglani szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsássák. A Törköly-ügyben jórészt a szabadlábra helyezés ezen távoli, de reális lehetősége volt az, ami miatt a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezőt nem fosztották meg a börtönből való valamikori szabadulás minden reményétől, és amire figyelemmel a Bíróság - az Egyezmény 3. cikke megsértésének hiányában - nyilvánvalóan alaptalannak nyilvánította a panaszt. [55]

III. rendű terhelt ügyében azonban - miután a Kérelmező feltételes szabadságra bocsátásának a lehetősége kizárt - a Bíróság az elnöki kegyelem szabályozásának és gyakorlatának szigorúbb vizsgálatát tartotta szükségesnek. [56] E körben a következőket állapította meg:

A hazai szabályozás nem kötelezi a hatóságokat, illetve a köztársasági elnököt arra, hogy a kegyelmi kérvény fogvatartott elítélt általi benyújtásakor megvizsgálják a fogvatartás fenntartásának törvényes büntetéstani indokok alapján fennálló indokoltságát. Bár a hatóságok általános kötelezettsége, hogy a fogvatartott elítéltről információkat szerezzenek be és azokat a kegyelmi kérvényhez csatolják [lásd Be. 597. § (5) bekezdését], a jog semmilyen specifikus iránymutatást nem nyújt arra vonatkozóan, hogy az ilyen, személyre vonatkozó adatok összegyűjtése és megszervezése, valamint a kérelem elbírálása során milyen kritériumok, vagy feltételek kerülnek figyelembe vételre. Az ilyen kérvényeket elbíráló határozatokat sem az igazságügyi miniszternek, sem a köztársasági elnöknek nem kell indoklással ellátnia. [57]

Ezért az EJEB nincs meggyőződve arról, hogy az elnöki kegyelem önállóan (nem a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultsággal együtt) vett jogintézménye, és annak jelenlegi szabályozása lehetővé teszi a fogvatartott elítélt számára annak megtudását, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie ahhoz, hogy szabadlábra helyezése megfontolásra kerülhessen. Az EJEB szerint a szabályozás még abban az esetben sem biztosítja a fogvatartott elítéltnél bekövetkezett változás, és a rehabilitáció irányába történt fejlődés megfelelő figyelembe vételét, ha ezen változás és fejlődés jelentős. Az EJEB ezért nincs meggyőződve arról, hogy a Kérelmező életfogytiglani szabadságvesztés büntetése jelenleg csökkenthetőnek tekinthető az Egyezmény 3. cikkének céljaira. Ezért az Egyezmény 3. cikkét megsértették. [58]

Az eljárás kifogásolt hosszának vizsgálata tárgyában az EJEB ugyancsak megállapította, hogy "az eljárás túlságosan hosszú volt, és nem felelt meg az 'ésszerű idő' követelményének". Ezzel az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése került megsértésre. [66]

Az EJEB ugyanakkor meggyőződött arról, hogy a kérelmező fogvatartásának körülményeit, továbbá a megyei bíróság elfogultságát érintő panaszok nyilvánvalóan alaptalanok az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének a) pontja szerinti értelemben, s azokat az Egyezmény 35. cikkének 4. bekezdése alapján elutasította. [68]

Az Ítélet az Egyezmény 46. cikkének alkalmazásával kapcsolatban rögzítette, hogy az Egyezmény 46. cikk 1. bekezdése szerint a szerződő felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik a Bíróság végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek. [69]

II.

1.

A Legfőbb Ügyészség a Be. 417. §-ának (2) bekezdésében írt kötelezettségére figyelemmel BF.988/2014. szám alatt felülvizsgálati indítványt nyújtott be III. rendű terhelt javára - a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján - arra hivatkozással, hogy a magyar bíróság jogerős határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés rendelkezését. Az EJEB ítélete szerint III. rendű terheltnek a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltése sérti az Egyezmény 3. cikkét, ezért az egyezményértés orvoslása indokolt.

Indítványának indokolásában rámutatott arra, hogy a Be. 423. §-ának (3) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapul vételével kell elbírálni. Miután az iratok alapján hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértést nem észlelt, azt indítványozta, hogy a Kúria - a Be. 424. §-ának (1) bekezdése szerint tartandó tanácsülésen - a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 8.B.184/2006/385. számú elsőfokú, és a Debreceni Ítéltőábla, mint másodfokú bíróság Bf.II.292/2009/56. számú ítéletét a büntetést kiszabó részében - a Be. 427. §-ának (3) bekezdése alapján - változtassa meg. A feltételes szabadságra bocsátásból kizáró rendelkezést mellőzze és állapítsa meg, hogy a III. rendű terhelt a korábbi Btk. 47/A. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján feltételes szabadságra bocsátható. Egyebekben a megtámadott határozatot a III. rendű terheltre vonatkozó részében hatályában tartsa fenn.

2.

III. rendű terhelt védője ugyancsak felülvizsgálati indítványt nyújtott be az EJEB által a Magyar László kontra Magyarország ügyben meghozott ítéletre tekintettel a Be. 416. §-a (1) bekezdésének g) pontja alapján.

Elöljáróban arra utalt, hogy indítványának alapja az Egyezmény 3. cikkének a sérelme, tekintve, hogy a 6. cikk 1. bekezdésére figyelemmel megállapított - az eljárás időszerűségének megsértésére vonatkozó - sérelem nem lehet felülvizsgálat tárgya.

Ismertette, hogy az EJEB milyen elvek mentén marasztalta el a Magyar Államot. Azért marasztalta el, mert a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását követően nem biztosítja a magyar jog az érdemi, kellően komoly, mérlegelést biztosító, ehhez pedig a vizsgálandó tényeket és körülményeket teljes körűen, a büntetőeljárás és a büntetés súlyához igazodóan feltáró, előzetesen kiszámítható, garantált szabályok szerint történő felülvizsgálat lehetőségét.

A védő kiemelte az EJEB indokolásának azt a megállapítását, hogy a magyar jogrendszerben az államfői kegyelem nem minősül valódi felülvizsgálatnak. Az elítélt ugyanis maga sem tudja, hogy mit kellene tennie a kegyelemre való érdemesség érdekében és milyen feltételeket kellene ahhoz teljesítenie, hogy a kegyelemre érdemes legyen. Ez pedig nem támogatja a változás valódi lehetőségét, és ekként semmilyen módon nem szolgálja a rehabilitáció adekvát céljait sem.

Az EJEB ítéletében hivatkozott esetjogok közül kiemelte a ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztés kérdését elvi, dogmatikai igénnyel lezáró Vinter és társai kontra Egyesült Királyság ügyét (66069/09, 130/10, 3896/10). Abban az ügyben az EJEB kimondta, hogy az Egyezmény 3. cikkének csak az olyan szabadságvesztés büntetés felel meg, amelyet legkésőbb 25 évvel az elítélés után - és azután rendszeres időközökben - „a fentiekben kifejtett módon” felülvizsgálnak.

Ugyancsak az EJEB korábbi döntéseire (köztük a Vinter ügyet is megemlítve) hivatkozott abban a tekintetben is, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés az emberi méltósághoz való jog szempontjából is vizsgálandó. Az emberi méltósághoz való jogból következően a felülvizsgálat időpontja a felülvizsgálat tartalmi valóságának merituma. Az emberi méltósághoz való jog kiüresítését jelenti a felülvizsgálat olyan időpontjának a meghatározása, amely az elítélt és a társadalmi környezet számára beláthatatlan. A védő abból a szempontból is hivatkozott az EJEB korábbi döntésében

foglaltakra, hogy aszerint a felülvizsgálat maximális időpontja a kutatásokon alapuló, európai államokban irányadó civilizált büntetőpolitikai és kriminológia-tudományi közmegegyezés szerint: 25 év.

Utalt arra, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvénynek (a továbbiakban: Bv.tv.) a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó, a 2014. évi LXXII. törvénnyel bevezetett rendelkezései nem felelnek meg az EJEB döntéseinek. Azért nem, mert e törvény az első felülvizsgálat lehetőségét az EJEB korábbi döntéseivel foglaltakkal ellentétben nem 25 évben, hanem a jogerős döntéstől számított 40 évben határozza meg. Ez a 40 év olyan torz időtartam, amely éppen a felülvizsgálhatóság céljait annullálja. Merőben formális az a mód, ahogyan a magyar jogalkotó a Bíróság marasztaló döntésének eleget kíván tenni.

A védő álláspontja szerint a Bv.tv. említett rendelkezéseit visszaható hatállyal III. rendű terhelt tekintetében nem lehet alkalmazni, ezért a felülvizsgálati indítvány elbírálása során figyelmen kívül kell hagyni.

Az életfogytig tartó fegyházbüntetésből történő feltételes szabadságra bocsátást kizáró, Egyezményt sértő ítéleti rendelkezés a védő álláspontja szerint annak megállapításával orvosolható, hogy a bíróságnak a jogerős ítélettelől számított 25 év elteltével a feltételes szabadságból történő kizárásra vonatkozó döntését hivatalból, saját hatáskörében felül kell vizsgálnia.

3.

A III. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványára a Legfőbb Ügyészség - a 2015. március 5-én kelt és a Kúriára március 6-án érkezett - BF.988/2014/5. számú átiratában észrevételt tett. Aszerint a védő felülvizsgálati indítványa - a Legfőbb Ügyészség átiratában kifejtettek szerint - alapos. Ezt az álláspontját a Legfőbb Ügyészség részletesen megindokolta.

Mindenekelőtt kifejtette, hogy a Be. 423. §-ának (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének e) és f) pontjában meghatározott esetek kivételével - a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. A 423. § (3) bekezdése szerint a Be. 416. §-a (1) bekezdésének g) pontjában meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapul vételével kell elbírálni. E rendelkezésekből következik, hogy helytálló a

III. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány azon hivatkozása, hogy a Be. 416. §-a (1) bekezdésének g) pontjára alapított rendkívüli jogorvoslati eljárásban nincs lehetőség az ügydöntő határozatok jogerőre emelkedése után hatályba lépett büntető jogszabályok figyelembe vételére. A jelen ügyben ezért - a Legfőbb Ügyészség 2015. március 5-én tett észrevétele szerint - III. rendű terhelt tekintetében a Bv.tv.-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak.

A III. rendű terhelt védőjének az az indítványa, mely a feltételes szabadságból való kizárásra vonatkozó ítéleti rendelkezésnek az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számított 25 év elteltét követő, hivatalból történő felülvizsgálatára irányul, a Legfőbb Ügyészség szerint tartalmilag a feltételes szabadságból történő kizárásra vonatkozó rendelkezés mellőzését és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának a meghatározását jelenti. A védő felülvizsgálati indítványával ellentétben azonban nincs lehetőség arra, hogy ennek időpontját a Kúria 25 évben állapítsa meg.

A III. rendű terhelt bűnösségének alapját képező utolsó bűncselekmény elkövetésekor, továbbá az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésekor is a korábbi Btk. volt hatályban. Erre figyelemmel a Be. 423. §-ának (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban az 1978. évi IV. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. A Be. fentebb már idézett 423. §-ának (3) bekezdésére tekintettel azonban ezek közül figyelmen kívül kell hagyni azokat, amelyek az EJEB ítélete szerint az Egyezmény 3. cikkét megsértették. E cikk sérelme pedig azzal valósult meg, hogy a jogerős ügydöntő határozat szerint a III. rendű terhelt az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra nem bocsátható, és e kizáró rendelkezés felülvizsgálatára sincs törvényes lehetőség.

Az EJEB ítélete ugyanakkor nem tartalmaz arra vonatkozó kötelező rendelkezést, hogy III. rendű terhelt esetében a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét mikor kell megvizsgálni.

A korábbi Btk. elkövetéskor és elbíráláskor egyaránt hatályos 47/A. §-ának (1) bekezdése szerint életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja. A (2) bekezdés szerint pedig, ha a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább húsz évben, ha az életfogytig tartó szabadságvesztést olyan bűncselekmény miatt szabta ki, amelynek büntethetősége nem évül el, legalább harminc évben határozza meg.

III. rendű terhelt bűnösségét - más bűncselekmények mellett - a korábbi Btk. 166. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének b) és f) pontja szerint minősülő és büntetendő, nyereségvágyból, több emberen, társtettesként elkövetett emberölés bűntettének kísérletében állapították meg. E bűncselekmény büntethetősége mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályos korábbi Btk. 33. §-a (2) bekezdésének c) pontja szerint nem évül el. Erre figyelemmel nincs törvényi lehetőség a III. rendű terhelt vonatkozásában a feltételes szabadság legkorábbi időpontjának harminc évnél rövidebb időben történő meghatározására.

A leírtakra tekintettel - a védő felülvizsgálati indítványára tett észrevételében - a Legfőbb Ügyészség azt indítványozta, hogy a Kúria - a Be. 424. §-ának (2) bekezdése szerint megtartandó nyilvános ülésen - a III. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványnak - a Legfőbb Ügyészség által azonos okra alapított felülvizsgálati indítványban kifejtettek szerint - adjon helyt. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 8.B.184/2006/385. számú, valamint a Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.II.292/2009/56. számú ítéletét III. rendű terhelt tekintetében - a Be. 427. §-ának (3) bekezdése alapján - változtassa meg:

az életfogytig tartó fegyházbüntetésből történő feltételes szabadságra bocsátást kizáró rendelkezést mellőzze és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a korábbi Btk. 47/A. §-ának (2) bekezdése alapján határozza meg.

Egyebekben az első- és másodfokú ítéletet a III. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

4.

A Kúria a felülvizsgálati indítványokat - a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján - nyilvános ülésen bírálta el.

4.1.

A 2015. június 4. napján megtartott nyilvános ülésen a legfőbb ügyész képviselője a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványát, valamint a III. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványára tett nyilatkozatát változatlanul fenntartotta és részletesen indokolta.

Rámutatott, hogy az EJEB azért állapította meg az Egyezmény megsértését, mert a magyar jogrendszer nem biztosította a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés olyan jellegű felülvizsgálatát, amely lehetővé tenné a büntetés enyhítését, illetve azt, hogy az elkövető bizonyos feltételek esetén a társadalomba visszakerülhessen.

Nem értett egyet a védelem indítványának azzal az érvelésével, hogy a kiszabandó új büntetés szerint a III. rendű terhelt legfeljebb az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 25 év elteltével legyen feltételes szabadságra bocsátható.

Ebben az ügyben a bíróságok az elkövetéskor hatályos korábbi Btk.-t alkalmazták. A Be. 423. §-ának (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabály alapján kell elbírálni, amely szintén a korábbi Btk. Erre tekintettel a bíróság a jogerős ítéletében nem törvénybe ütközően rendelkezett akként, hogy a III. rendű terheltet a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárta. Az Egyezmény megsértését ezért úgy lehet orvosolni, hogy az ügydöntő határozatnak a feltételes szabadságból kizáró rendelkezését mellőzni kell és egyúttal meg kell határozni a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját.

E felülvizsgálat során az EJEB-nek kizárólag a Magyar László kontra Magyarország ügyében hozott ítélete releváns. Ez az ítélet azonban nem határozott meg semmilyen konkrét időpontot az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatára, sőt azt hangsúlyozta, hogy a Bíróság nem írhatja elő a nemzeti bíróságnak, hogy milyen formában és mikor kerüljön sor a felülvizsgálatra.

Kiemelte a legfőbb ügyész képviselője, hogy a Be. 423. §-ának (2) bekezdésére tekintettel, a jogerőt követően hatályba lépett új Bv.tv.-nek a kötelező kegyelmi eljárásra vonatkozó szabályai a jelen felülvizsgálati ügyben nem alkalmazandóak. Ezért nem is kívánt reagálni arra a védői érvelésre, amely szerint e szabályok mennyiben vannak összhangban az Egyezménnyel.

A korábbi Btk. 47/A. §-a szerint legalább 30 évben kell meghatározni a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, ha olyan bűncselekmény miatt szabták ki az életfogytig tartó szabadságvesztést, amelynek büntethetősége nem évül el. Erre figyelemmel a legfőbb ügyész képviselője szerint nincs törvényi lehetőség arra, hogy a Kúria 30 évnél korábbi időpontban határozza meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját.

4.2.

A védő a 2015. június 4-én megtartott nyilvános ülésen írásban csatolta felszólalását és azt egyúttal részletesen szóban is ismertette.

Mindenekelőtt arra hivatkozott, hogy a Kúria EBH 2015.B.7. szám alatt közzétett elvi döntése szerint az EJEB joghatóságának, illetve kötelező érvényének Magyarország általi elismerése ténylegesen azáltal valósul meg, hogy törvényben biztosított annak

lehetősége, hogy az EJEB által megállapított egyezményisértés feloldása az EJEB döntésben megállapítottak szerint, az Egyezménynek megfelelő tartalmú határozat formájában születhessen meg.

Előadta, hogy az EJEB 2015 májusában már két olyan ügyet kommunikált a Magyar Államnak, amely az új Bv.tv. kötelező kegyelmi eljárásra vonatkozó szabályainak a vizsgálatával kapcsolatos. Ez azt vetíti előre, hogy az új Bv.tv.-nek a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre vonatkozó új - feltételes szabadlábra helyezést eredményező - szabályai sem kompatibilisek az EJEB gyakorlatával.

A védő szerint a Bv.tv. alkalmazását a jelen ügyben kizárja az a körülmény, hogy ebben az ügyben a Be. XVIII. Fejezete szerinti felülvizsgálat az EJEB döntés következtében kivételt nem tűrően és kötelezően alkalmazandó rendkívüli perorvoslat. Erre a felülvizsgálatra a Be. vonatkozó fejezete és az abban visszautalt rendelkezések az irányadók. Ezzel a felülvizsgálattal nem kombinálható/összeegyeztethető a Bv.tv.-ben megszabott kegyelmi eljárás különleges processzuális rendje.

A védő rámutatott, hogy a Bv.tv. alkalmazása ebben a felülvizsgálati eljárásban burkolt visszaható hatályú jogalkalmazást jelentene, ami a büntetőjogban tilos.

Mindebből pedig az következik, hogy az alkalmazandó jog kérdését valójában az Alkotmány, az Alaptörvény és az Egyezmény figyelembe vételével, az EJEB gyakorlata szerint kell vizsgálni.

III. rendű terhelttel szemben olyan büntetőtörvény alapján került sor a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására, amikor annak még nem volt kötelező, hanem csak a bíróság mérlegelésétől függő lehetősége.

Az elkövetéskori Btk. csak olyan esetre határozta meg az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetséges időpontját, amikor a bíróság nem zárta ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. Azáltal, hogy az EJEB „kiiktatta” a korábbi Btk. 47/A. § (1) bekezdésének utolsó fordulátát, e § (2) bekezdésének a mértékre irányadó fentebb idézett szabálya még nem válik alkalmazhatóvá és nem is alkalmazható III. rendű terhelt felülvizsgálati ügyében. A korábbi Btk. 47/A. § (2) bekezdésének az alkalmazása - amit a legfőbb ügyész indítványozott - az analógia tilalmába ütközik. Nincs tehát olyan hazai jogszabály, amely alapján a Kúria a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját meghatározhatja.

A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a Magyar kontra Magyarország ügyben is hivatkozott Vinter ügy alapján a

Kúria maximálisan 25 évben határozhatja meg. Annál kevesebb lehet, de annál több már csak az Egyezmény 3. cikkének a sérelmével.

A védő ezért azt indítványozta, hogy a Kúria a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a korábbi Btk. elkövetéskor hatályos 47/A. §-ának (1) bekezdése alapján határozza meg.

4.3.

A legfőbb ügyész képviselője válaszában kifejtette, hogy álláspontja szerint nem analógia, amikor a Legfőbb Ügyészség a jelen eljárásban alkalmazandó korábbi Btk. azon rendelkezésének az alkalmazására tesz indítványt, amely az életfogytig tartó szabadságvesztés esetében a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját szabályozza. A büntetőeljárásban a bíróság az anyagi és eljárási tételes jogot alkalmazza. Amennyiben pedig valamely joghelyzetre van tételes jogi rendelkezés, úgy nincs szó analógiáról.

4.4.

III. rendű terhelt a felszólalásában előadta, hogy mindenkinek megvan a maga határozottsága, sajátossága, hogy van jó és rossz ember. Valamennyien követtünk már el bünt. Valamennyi emberben ott van a rossz és a jó is. A rosszat meg kell büntetni, de nem úgy, hogy még az esélyét is elvesszük annak, hogy valami jót tegyen. 25 év rengeteg idő. Azalatt ezerszer átgondolja az ember, aki nem azért van, hogy rossz legyen, hanem azért, hogy tudjon jót cselekedni. Ahhoz, hogy ellenálljon a rossznak, nem kell okosnak se lenni, csak meg kell tanulnia tisztelni és szeretni a másik embert. Mindenkinben ott van a szeretet csírája és előbb-utóbb úgyis az nyer, mert a gonoszság elpusztítja magát.

A megbocsátás nehezebbre esik az embernek. A múltat nem lehet meg nem történtté tenni, de az esélyt meg kell adni, hogy jót tegyen az is, aki egyszer vagy kétszer rosszat tett.

A börtönben lévők is emberek, még ha olyan bünt követtek is el, mint ő. A tényleges életfogytiglan legalább 40 évvel azt jelenti, hogy esélyt sem kap az ember az életre, és arra, hogy még valami jót is cselekedjen. Ennyire nem szabad kegyetlennek lenni.

A társadalmat a szeretetnek kell áthatnia. Ha valakit börtönbe is zárnak, a gondolatait, a lelkét nem zárhatják be.

4.5.

A Legfőbb Ügyészség a 2015. június 4. napján tartott nyilvános ülést követően a 2015. június 9. napján kelt és a Kúrián ugyanazon a napon érkeztetett BF.988/2014/8. számú átiratában a III. rendű terhelt javára benyújtott felülvizsgálati indítványát módosította.

Rámutatott, hogy az EJEB III. rendű terhelt ügyében hozott végleges ítélete szerint önmagában a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés nem ütközik az embertelen, megalázó büntetés tilalmába. Nem sérti az Egyezmény 3. cikkét az, ha az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt számára a hazai jog biztosítja a szabadlábra helyezés lehetőségének a megvizsgálását, de a szabadlábra helyezést megtagadják azon az alapon, hogy az elítélt továbbra is veszélyt jelent a társadalomra.

Az EJEB az Egyezmény 3. cikkének a megsértését azért állapította meg, mert III. rendű terhelt szabadlábra helyezése kizárólag az államfői kegyelem keretében volt biztosított. Annak az EJEB határozatának meghozatalakor hatályos szabályozása pedig az elítélt számára nem tette lehetővé annak ismeretét, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie ahhoz, hogy a szabadlábra helyezés indokoltságát megfontolják. Az EJEB álláspontja szerint a kegyelem jogintézményére vonatkozó szabályozás még abban az esetben sem biztosította az elítéltben bekövetkezett változás és a rehabilitáció irányába történt fejlődés figyelembe vételét, ha ez a változás és fejlődés jelentős, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés így de iure és de facto volt nem csökkenthető.

Az EJEB ítéletének véglegessé válását követően, annak hatására módosította a 2014. évi LXXII. törvény a Bv.tv.-t, és vezette be a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezéseket. A Bv.tv. ezen módosítással együtt a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványának a benyújtása után, 2015. január 1. napján lépett hatályba.

A Bv.tv. 436. §-ának (1) bekezdése szerint az 1978. évi IV. törvény alkalmazásával kiszabott büntetések és alkalmazott intézkedések végrehajtása során - egyes, a Bv.tv.-ben meghatározott, de jelen ügyre nem vonatkozó kivételektől eltekintve - a Bv.tv. rendelkezései az irányadóak. Erre figyelemmel megállapítható, hogy III. rendű terhelt tekintetében a kötelező kegyelmi eljárásra vonatkozó szabályokat attól függetlenül alkalmazni kell, hogy jogerős elítélésére a Bv.tv. hatályba lépése előtt került sor. Ezzel pedig az EJEB ítéletében írt, az Egyezmény 3. cikkének megsértését a terhelt tekintetében is orvosolta a jogalkotó.

Erre figyelemmel felülvizsgálati indítványát a Legfőbb Ügyészség akként módosította, hogy a Kúria állapítsa meg, hogy a Bv.tv.-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezései III. rendű terhelt esetében is irányadóak. Ezzel a jogerős ügydöntő határozatnak az EJEB által megállapított egyezményesértő jellege megszűnt. Egyebekben pedig a Be. 426. §-a

alapján a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság elsőfokú és a Debreceni Ítéltábla másodfokú ítéletét III. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

4.6.

A 2015. június 11. napján megtartott nyilvános ülésen a legfőbb ügyész képviselője a Legfőbb Ügyészség módosított indítványát változatlan tartalommal fenntartotta.

Kifejtette, hogy az EJEB a határozatában nem egy konkrét, meghatározott pozitív rendelkezést tartott egyezményesértőnek, hanem éppen egy rendelkezésnek a hiányát. Az egyezményesértő állapot megszüntetése az EJEB ítélete szerint elsősorban jogalkotási úton érhető el.

Amikor a Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványát előterjesztette, már ismert volt, de még nem lépett hatályba a Bv.tv.-t módosító törvény. Az ügyészség pedig csak az akkori jogi helyzetnek megfelelő indítványt tehetett.

A 2015. január 1-jén hatályba lépett új Bv.tv. rendelkezéseinek az értékelése a későbbi ügyészi indítványokban elmaradt, ezért utólag vált szükségessé ennek az értékelése.

Az EJEB a határozatában ösztönözte a jogalkotót arra, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték számára biztosítson jogi lehetőséget bizonyos idő után a szabadságvesztés további végrehajtása indokoltságának a felülvizsgálatára. Az EJEB pontosan megállapította a saját hatáskörét és az állam feladatát is. Azt írta elő a Magyar Állam számára kötelezettségként, hogy jogalkotás útján meg kell reformálnia a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatának a rendszerét, amelynek kiszámíthatónak kell lennie. Az elítélnek tudnia kell, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie ahhoz, hogy a büntetése rövidítésre kerülhessen.

Kifejezetten rögzíti az EJEB ítélete, hogy az egyezményesértés tényének a megállapítása önmagában elegendő és igazságos elégtételt szolgáltatott III. rendű terheltnek, és ezen túl egyéb kártérítést ezen a címen nem ítélt meg.

A módosított Bv.tv. eleget tett az EJEB ítéletében előírtaknak. A törvényben részletezett előkészítő eljárást követően a köztársasági elnök diszkrecionális jogkörében dönt arról, hogy kegyelemben részesíti-e az elítéltet, vagy sem.

A Bv.tv. 436. §-ának (1) bekezdése alapján a Bv.tv.-nek a kötelező kegyelmi eljárásra vonatkozó rendelkezéseit a korábbi Btk. alapján tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték tekintetében - így III. rendű terhelt esetében is - alkalmazni kell.

Egy jogszabálynak az értékelése, hogy az mennyiben jó vagy mennyiben rossz, a jogalkalmazás során nem vehető figyelembe. A jogalkalmazónak azt a jogszabályt kell alkalmaznia, amit a jogalkotó megalkotott. Annyit tehet a jogalkotó, hogy értelmezi a jogszabályt és a társadalmi rendeltetésének megfelelően alkalmazza. A hatalommegosztás alapvető elve az, hogy a jogalkotó és a jogalkalmazó feladatai élesen elváljanak egymástól.

A legfőbb ügyész képviselője ezek után megvizsgálta, hogy a Kúria ebben a helyzetben mit tehet.

Kijelentette, hogy a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján kötelező a Kúria számára a jogerős döntés felülvizsgálata. Kérdés azonban, hogy az milyen jogszabályok alapján történhet meg.

Mivel az EJEK nem egy egyezményesértő jogszabályra hivatkozott, hanem egy egyezményesértő helyzetet kifogásolt, a felülvizsgálat alapja az EJEK döntése lehet. Az EJEK nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés lehetőségét, az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás kizárását ítélte egyezményesértőnek, hanem a büntetés fenntartásának kiszámítható felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezésnek a hiányát. Ezt a jogalkotó az EJEK előírásait szem előtt tartva pótolta. Miután a jogalkotó az EJEK határozatában előírtaknak eleget tett, ezért a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatnak az egyezményesértő jellege megszűnt.

A módosított ügyészi indítvány szóbeli indokolását azzal zárta, hogy a 2015. január 1-jétől hatályba lépett Bv.tv. alapján a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték esetében kötelező kegyelmi eljárást kell lefolytatni. Ez vonatkozik III. rendű terheltekre is. Ennek megállapításán túlmenően az alapítéletek megváltoztatása a jogalkalmazó által vállalhatatlan következményekkel járna. Ha más szabályok vonatkoznának III. rendű terheltekre, mint azokra a társaira, akik hasonló körülmények között jelenleg tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést töltenek, az a jogalkalmazó tekintetében vállalhatatlan.

Az előadottakra tekintettel a megtámadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta az írásban előterjesztett szövegnek megfelelő megállapítás rendelkező részben történő rögzítésével. A terheltek javára előterjesztett felülvizsgálati indítványát tehát nem a jogerős ítélet megváltoztatása, hanem hatályában fenntartása végett tartotta fenn.

4.7.

A védő a Legfőbb Ügyézség módosító indítványára vonatkozó álláspontját írásban becsatolta és szóban is megindokolta.

Mindenekelőtt arra utalt, hogy az eljárásnak alapvetően új irányt szabó irat került az eljárásba a Legfőbb Ügyészség módosított indítványának az előterjesztésével. Ez az irat - amellett, hogy ellentétben áll a Be. rendelkezéseivel - tartalmában és eljárási szempontból is súlyosan sérti az Alaptörvényt és az Egyezményt.

Egy ilyen kiemelt súlyú perben, ahol a Kúriának a terhelt életéről kell döntenie, alapvető jelentőségű, hogy az ügyészség maradéktalanul tiszteletben tartsa az eljárásjogi szabályokat, amelyek a Be.-ből és a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségeinkből fakadnak. A Legfőbb Ügyészség módosított indítványa alapvetően sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és az Alaptörvény 28. Cikkét.

A rendelkezésre álló rendkívül rövid idő alatt rendkívüli nehézséget jelentett a védelem számára, hogy a megfelelő ellenkérelmet elkészítse. Az ügy jelentőségére figyelemmel megtette, de ez már önmagában a fegyveregyenlőség elvének a nagyon súlyos sérelmét jelenti.

Ha a Kúria bármit figyelembe vesz a Legfőbb Ügyészség módosító indítványából, akkor ez azt jelzi, hogy bíróság nem volt pártatlan.

A Legfőbb Ügyészség most kezdi komolyan venni, hogy milyen ügyben jár el. Januárban hatályba lépett az a jogszabály, amire most hivatkozik, miután felszólalását a nyilvános ülésen már megtette. Az ügyészségnek fél éve volt arra, hogy módosítsa az indítványát, ha akarta volna. Nem ezt tette. Egy héttel ezelőtt a perbeszédében azt mondta, hogy a jogerős ítélet megváltoztatását és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának 30 évben történő megállapítását kéri. A védelem erre reflektált és 25 év megállapítását kérte.

Az ügyészség most már 40 évet kér. Így nem lehet az eljárási jogot alkalmazni.

A büntetőeljárás azt a rendet teremti meg, amelynek az alapján a bíróság ítélkezik. Ezt az eljárás valamennyi résztvevője köteles megtartani, mert törvény írja elő.

Akkor méltó az indítvány a hivatáshoz, ha komolyan, megfontoltan, felkészülten és átgondoltan tesszük meg. Az ilyen ügyészi eljárás a magyar büntetőeljárási joggyakorlatban ismeretlen. Számtalan jogot sért. A Kúria zavartalan működéséhez fűződő érdek, a bírói függetlenség és pártatlanság eddig érvényesült a Kúria eljárásában és határozataiban. A védők bíznak abban, hogy III. rendű terhelt ügyében a Kúria - eddigi gyakorlatának megfelelően - a tisztességes eljárás követelményeit úgy fogja alkalmazni, hogy az az ügyészség

magatartása ellenére is igazolja, hogy Magyarországon működik az igazságszolgáltatás és a jogszabályokat megtartják.

A védelem mindent megtesz azért, hogy III. rendű terhelt tisztességes eljárásban részesüljön végre Magyarországon. Szeretné az újabb strasbourgi eljárást elkerülni, de ami most történt, az önmagában strasbourgi jogkérdés. Jogállamban nem lehet a bíróságot ilyen helyzetbe hozni. Ezért a világ több országában a bíróság megsértése címén az ügyészt felelősségre vonnák. Ez nemcsak a Kúriával szembeni tiszteletlenség, hanem az EJEB döntésével szembeni tiszteletlenség is.

Magyarország aláírta az Egyezményt. Annak 1. cikkében Magyarország magára nézve kötelezőnek ismerte el nemcsak az Egyezmény szövegét, hanem az Egyezmény tartalmának mindazt az értelmezését is, ami az EJEB döntéseiben megjelent.

Az EJEB ítéleteinek van egy kialakult szerkezete és értelmezési metodikája. Amit a Magyar-ítéletről a nyilvános ülés második határnapján a legfőbb ügyész képviselője felolvasott, az az ún. pilot része, amely valójában nem a III. rendű terhelthez vonatkozó, konkrétan és kötelezően alkalmazandó előírás. Ezt követően azonban az EJEB ítélete III. rendű terhelt ügyére vonatkozó konkrét tartalmat is hordoz, nevezetesen azt, hogy reá nézve a Vinter és társai ügyben hozott döntés az irányadó.

III. rendű terhelt esetében az EJEB ítéletére figyelemmel egyedi döntést kell hozni. A Bv.tv. alkalmazásának akár a megfontolása is ellentétes volna a Be. 423. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezéssel.

A védő szerint a Be. 362. §-ának (1) bekezdése alapján a nyilvános ülésre a másodfokú bírósági eljárás tárgyalásra vonatkozó, a 363-366. §-ai szerinti szabályait kell alkalmazni. Miután pedig a Be. 363. §-a a Be. XIII. fejezet (Első fokú bírósági tárgyalás) szabályait tekinti irányadónak, erre figyelemmel az események úgy zajlanak, hogy a perbeszéd, vagy felszólalások után a bírói tanács az ítélethozatal érdekében tanácsülésre visszavonul. Tekintettel arra, hogy az elmúlt nyilvános ülés napján (június 4-én) a vád és a védelem befejezte a felszólalásokat, az ügyész viszonzválaszra is kapott jogot, és a terhelt is nyilatkozott, megítélése szerint azóta a Kúria tanácsa tanácsülésen "tartózkodik".

Az ügyész a végindítványának módosításakor tartalmilag olyan eszközzel élt, amit a Be. nem ismer, és amire a Be. nem jogosítja fel. A felülvizsgálati eljárásra irányadó speciális szabályok is csak arra adnak lehetőséget, hogy a felülvizsgálati indítvány előterjesztője az indítványát a tanácsülésig visszavonja [Be. 419.§

(4) bekezdés]. Ez utóbbira - amint hasonlóképpen a felülvizsgálati indítvány módosítására - az eljárási szabályokból következően a tanácsülés alatt már nem kerülhet sor.

Az ügyész az állam büntető igényének érvényesítőjeként, önálló apparátussal rendelkezve felelősséget visel a jogszabályok helyes értelmezéséért és alkalmazásáért, így a perbeszédéért is. Az ügyész is tévedhet, de annak következményeit viselnie kell, mert nincs semmilyen többlet-jogosítványa a végindítványának korrekciójára.

A Legfőbb Ügyészség módosító indítványa egyrészt e törvényen túli, illetve felüli tartalma folytán, másrészt azért is, mert azt a Kúria a nyilvános ülés határnapját megelőző napon, június 10-én délután (13.27 és 13.34 órakor) faxolta át a védelemnek, sérti a terhelt tisztességes eljáráshoz, a tartalmilag hatékony védelemhez való jogát és sérült a fegyverek egyenlőségének követelménye is. Mindezek alapján a védő azt indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvány módosításának nevezett iratot hagyja figyelmen kívül döntésének a meghozatala során.

Egyúttal a védő, kötelességének eleget téve a felülvizsgálati indítvány módosított tartalmára is nyilatkozott. Kihangsúlyozta, hogy a Be. 423. §-ának (3) bekezdése értelmében a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja szerinti eljárás során a felülvizsgálati indítványt a konkrét ügyben a nemzetközi szerv (jelen esetben az EJEB) döntésének alapul vételével kell elbírálni. Erre a Bv.tv. szerinti eljárás elve nem ad módot, sőt annak szabályai mindenben ellentétesek az EJEB III. rendű terhelt ügyében hozott döntésével. Legfőképpen ellentétesek azzal, hogy az általuk hivatkozott Vinter ügy szerint a lehetséges felülvizsgálat legkorábbi időpontja 25 év, a Bv.tv. szerint pedig 40 év. A Bv.tv. alkalmazásának tehát akár csak a megfontolása is az EJEB Magyar kontra Magyarország döntésének teljes negálását jelentené.

Az ügyész perbeszéde szerint vállalhatatlan helyzetet eredményezne, ha III. rendű terhelt esetében a Kúria az EJEB döntését alkalmazná. Számára csak az elképzelhető, hogy az összes tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre elítéltet - függetlenül attól, hogy III. rendű terhelt tekintetében az EJEB Magyarországot marasztaló döntést hozott - egyetlen jogszabály, a Bv.tv. alapján lehet megítélni. A védő szerint a Kúria ne döntse el azokat az ügyeket, amelyek még nincsenek előtte. Ez egy következő eljárásban lehet a Kúria vagy más szerv feladata.

Tévesen hivatkozott a legfőbb ügyész képviselője arra, hogy III. rendű terhelt ügyében azért nem lehet alkalmazni az EJEB döntést tartalmilag, mert ez a többi tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt helyzetét érintheti, mivel ez nem a jelen eljárásnak a tárgya.

A Bv.tv. szabályainak az alkalmazása a jelen eljárásban a már kifejtettek szerint lehetetlen.

Végül a védő a nyilvános ülés elnapolását kifejezetten ellenezte és azt kérte, hogy a Kúria azon a napon - tehát a június 11-i nyilvános ülésen - döntsön a felülvizsgálati indítványok tárgyában.

4.8.

A legfőbb ügyész képviselője viszonzválaszában akként reagált, hogy a büntető eljárási törvényben nincs annak nyoma, hogy az indítványt ne lehetne megváltoztatni az ügy előre haladtával. Az ügyész nincs kötve a korábbi indítványához.

4.9.

III. rendű terhelt nem kívánt nyilatkozni.

III.

A Kúria a legfőbb ügyész felülvizsgálati indítványát, valamint a terhelt védőjének a felülvizsgálati indítványát - az alábbiak szerint - alaposnak találta.

1.

1.1.

A Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján a jogerős ügydöntő bírósági határozat felülvizsgálatának van helye, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését, feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alávetette magát.

A Kúria azt állapította meg, hogy III. rendű terhelt tekintetében a Be. idézett rendelkezése szerinti felülvizsgálati ok formai és tartalmi feltételei egyaránt maradéktalanul megvalósultak.

Magyarország az EJEB joghatóságának alávetette magát.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt (Egyezmény) kihirdető 1993. évi XXXI. törvény 3. §-ában foglaltak szerint megtörtént az Európai Emberi Jogi Bizottság, valamint az Európai Emberi Jogi Bíróság joghatóságának az elismerése az Egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei értelmezésével és alkalmazásával összefüggő minden üggyel kapcsolatban, amennyiben az ezen ügy alapjául szolgáló tények az Egyezménynek és a kiegészítő jegyzőkönyveknek Magyarországra nézve történő hatálybalépését követően következtek

be.

Ezt egészítette ki és erősítette meg az Egyezmény tizenegyedik jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló 1998. évi XLII. törvény 1998. november 1. napjától kezdődő hatállyal.

1.2.

Az EJEB a III. rendű terhelt panasza alapján 73593/10. szám alatt indított ügyében 2014. május 20. napján meghozott és 2014. október 13. napján véglegessé vált ítéletében egyrészt megállapította, hogy az Egyezmény 3. cikkét megsértették, másrészt azt is megállapította, hogy az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését megsértették.

A Be. 417. §-ának (2) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdésének e) és g) pontjában meghatározott esetekben a legfőbb ügyész hivatalból köteles a felülvizsgálati indítványt benyújtani.

A legfőbb ügyész ezt a kötelezettségét teljesítette. A felülvizsgálati indítványt III. rendű terhelt javára, a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjában megjelölt okból, 2014. december 11-én benyújtotta a Kúriához. Az indítvány másnap - december 12-én - érkezett meg a Kúriára.

1.3.

A Be. 416. § (3) bekezdésének 2. mondata szerint az (1) bekezdés g) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak, ha a nemzetközi emberi jogi szerv az ügy ésszerű időn belül történő elbírálása követelményének a megsértését állapította meg. A legfőbb ügyész ezért kizárólag az Egyezmény 3. cikkében foglalt rendelkezés megsértésének a kiküszöbölése végett nyújtotta be az indítványát.

1.4.

Az EJEB ítéletének meghozatalát követően a III. rendű terhelt védője is nyújtott be felülvizsgálati indítványt (az alapügyben első fokon eljáró bírósághoz), amely 2015. január 5-én érkezett meg a Kúriára és került iktatásra a már folyamatban lévő felülvizsgálati ügy irataihoz.

Mivel III. rendű terhelt védőjének egy korábbi felülvizsgálati indítványát a Legfelsőbb Bíróság a Bfv. I.334/2010/10. számú végzésével elbírálta és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 8.B.184/2006/385. számú ítéletét, valamint a Debreceni Ítéltábla Bf.II.292/2009/56. számú ítéletét a III. rendű terheltre vonatkozó részében hatályában fenntartotta, a Kúria utal arra, hogy főszabályként - a Be. 418. §-ának (3) bekezdése alapján - minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 416. § (1) bekezdésének e vagy g) pontján alapul.

A korábbi felülvizsgálati ügyben a Legfelsőbb Bíróság határozata az alapügyben hozott elsőfokú és másodfokú ügydöntő határozat jogerejét nem érintette.

A védő az újabb felülvizsgálati indítványában nem a Legfelsőbb Bíróság korábbi felülvizsgálati ügyben hozott határozatát támadta, hanem az EJEB döntésére hivatkozott és az egyezményértés kiküszöbölését indítványozta.

Mivel a felülvizsgálati indítványok nem a korábbi felülvizsgálati ügyben hozott határozatot támadták, ezért nem volt akadálya annak, hogy azokat a Kúria három hivatásos bíróból álló tanácsa bírálja el tanácsülésen. Amint azonban arra az eljárásban a felek is hivatkoztak, az ügyben felmerült jogkérdések jelentőségére figyelemmel a Kúria tanácsának elnöke az ügyet - a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján - a Kúria öt hivatásos bíróból álló tanácsa elé utalta és az indítványok elbírálására nyilvános ülést tűzött ki.

1.5.

III. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa szerint az egyezményértés kiküszöbölése kapcsán a hazai igazságszolgáltatás késedelembe van. Ennek a felülvizsgálatnak nem szabadott volna ennyi ideig elhúzódnia. A védelem a terhelt érdekében eljárva nem tartja jogilag elfogadhatónak azt az álláspontot, hogy „várni kellett” az Országgyűlés döntésére. Álláspontja szerint nem kellett volna várni semmire: a kötelezettség teljesítése a Magyar Állam és azon belül az igazságszolgáltatás szervei számára a Bíróság döntésének közlésével beállt. Erre sajnálatosan nem sikerült elég hathatósan felhívnia a Legfőbb Ügyészség figyelmét, mivel az a védelem erre vonatkozó kérelmét negálta.

A védelem kritikai megjegyzései alapján a Kúria ismételten utal arra a fentebb már megjelölt adatra, hogy az EJEB döntése 2014. október 13. napján vált véglegessé. A Magyar Állam igazságszolgáltatási szerveinek és közöttük a legfőbb ügyésznek az egyezményértés kiküszöbölésére irányuló kötelezettsége ekkor állt be. Ehhez képest a legfőbb ügyész felülvizsgálati indítványa két hónapon belül megérkezett a Kúriára, tehát késedelem nem állapítható meg.

2.

A Kúria a felülvizsgálati indítványok érdemi elbírálása során az alábbiakból indult ki.

A nyugati világnak a halálbüntetéssel kapcsolatos, már több mint két évszázada tartó küzdelmében talán az a legrégebben nyitott kérdés, hogy milyen alternatív büntetést alkalmazzanak az élet elvételét kiiktató jogrendszerek. E megállapítás napjainkban

Európában is változatlanul aktuális.

A legkézenfekvőbb alternatívának az életfogytig tartó szabadságvesztés kínálkozik, ám e büntetésnek már az elnevezése sem problémamentes. Nem mindig, sőt többnyire nem azt jelenti, hogy az elítéltnak még elméleti esélye sincs meg a feltételes szabadulásra. Ennek megfelelően egyes országokban – és így 1999. március 1. napjától hazánkban is – megkülönböztetik a mérsékelhető életfogytig tartó szabadságvesztéstől a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést (TÉSZ), amelyből az elítélt nem bocsátható feltételes szabadságra és csak kegyelem útján szabadulhat.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés szükségessége mellett leggyakrabban elhangzó érv, hogy a halálbüntetés eltörlését követően ez a szankció az egyetlen alkalmas eszköz arra, hogy a legsúlyosabb bűnök elkövetőit ki lehessen zárni a társadalomból. Ez a büntetés hatékonyan szavatolja a társadalom védelmét a különösen veszélyes elkövetők ellen, egyben kiküszöböli a halálbüntetés azon rizikófaktorát, hogy az esetlegesen alaptalanul elítélt személyeket utóbb lehetetlen rehabilitálni. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés a speciális prevenció mellett a generális prevenciót és a társadalmi igazságérzet helyreállítását is hatékonyan szolgálja.

A büntetőjogi büntetés egyik fő rendeltetése a megtorlás. A bűn büntetést érdemel. Természetesen csak az a büntetés felelhet meg a jogállami követelményeknek, amely arányos az elkövetett tettel, a bűncselekménnyel, azaz érvényesül a proporcionalitás.

Nem kétséges, hogy az egész világon és hazánkban is az az emberek többségének a véleménye, hogy az emberélet kioltásával járó bűncselekmények adekvát szankciója a halálbüntetés. A halálbüntetés kiiktatása után csak olyan büntetés lehet az emberélet szándékos kioltásának a szankciója, amely súlyában igazodik az elkövetett cselekményhez. Erre tekintettel állapítható meg, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés az Európa Tanács országaiban egységesen eltörölt halálbüntetés egyetlen valós és társadalmilag elfogadott alternatívája.

A felülvizsgálat lehetőségét kizáró büntetéssel szemben azonban egyre erősödő érveket fogalmaznak meg, amelyek elsősorban és általában az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosak.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést *expressis verbis* tiltó egyetlen nemzetközi jogi dokumentum a Gyermekek jogairól szóló, New York-ban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (kihirdetve az 1991. évi LXIV. törvénnyel), amely a gyermekek vonatkozásában fogalmazza meg a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéelés tilalmát. A 37. cikkének a) pontja szerint: az Egyezményben

részes államok gondoskodnak arról, hogy gyermeket ne lehessen sem kínzásnak, sem kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak alávetni. Tizennyolc éven aluli személyek által elkövetett bűncselekményekért sem halálbüntetést, sem szabadlábra helyezés lehetőségét kizáró életfogytiglan tartó szabadságvesztést ne legyen szabad alkalmazni.

Rendszertani és logikai értelmezéssel az vezethető le e szövegből, hogy második mondata az első mondatában tilalmazott kínzás, illetve embertelen, megalázó büntetés egyes lehetséges konkrét eseteiként fogalmaz meg tilalmazott büntetéseket. A most hivatkozott egyezmény szövege alapján tehát az a következtetés vonható le, hogy a 18 év alatti elkövetők esetén a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kínzásnak, illetve embertelen, megalázó büntetésnek minősül.

Egyes angol és amerikai szakirodalmi források a végleges szabadságelvonást egyaránt a halálbüntetés lassabb és az elítéltre kedvezőtlenebb, elnyújtott kínzással egyenértékű változatának minősítik. Figyelemre méltó, hogy egy 2014. szeptember 15-i belga bírósági döntés engedélyezte a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt elítélt kérelmezőnek az orvosi segítséggel végrehajtott "eutanáziát", azaz voltaképpen az asszisztált öngyilkosságot, aki a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kilátástalansága helyett a halált választotta.

3.

3.1.

Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése szerint: Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, [...].

Az Alaptörvény e rendelkezése tehát az embertelen, megalázó bánásmód és büntetés tilalmát deklarálja. Szövegezése gyakorlatilag megegyezik az Egyezmény 3. cikkével, amelyet az 1993. évi XXXI. törvény 5. §-a értelmében 1992. november 5. napjától kell alkalmazni a magyar jogrendszerben.

3.2.

Az Alaptörvény és az Egyezmény idézett rendelkezéseinek a megfelelő értelmezéséhez a Kúria áttekintette az EJEB ítélkezési gyakorlatát. Természetesen nem került el a figyelmét, hogy az Egyezmény 46. cikkének 1. bekezdésében vállalt kötelezettség értelmében Magyarország azokat a végleges strasbourgi döntéseket ismeri el magára nézve kötelezőnek, amelyekben félként szerepel.

Az EJEB a 2013. július 9-én meghozott, Vinter és társai kontra Egyesült Királyság ügyben (66069/09, 130/10 és 3896/10) hozott ítéletének 122. pontjában foglalt egyik lényeges megállapítása szerint:

[...] Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltnek joga van arra, hogy a büntetésének

megkezdésekor tudja, hogy mit kell tennie ahhoz, hogy szabadulására esély nyíljon, és milyen feltételek mellett (ideértve, hogy mikor vizsgálják felül az ítéletét, illetve mikor kérhető a felülvizsgálat). Következésképpen az olyan belső jog, amely egyáltalán nem biztosít mechanizmust vagy lehetőséget a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés felülvizsgálatára, az Egyezmény 3. Cikkébe ütközik már abban a pillanatban, amikor a tényleges életfogytig tartó ítéletet kiszabják és nem a szabadságvesztés töltésének későbbi fázisában.

Kiemelte továbbá a Vinter ügyben a Nagykamara, hogy az államok széles mérlegelési joggal rendelkeznek a jogrendszer kialakítása, az anyagi büntetőjog és büntetéskiszabás területén, a Bíróság (EJEB) pedig csupán e rendszerek egyezménykonformitását vizsgálhatja. Ebből is következik, hogy egy felnőtt emberre kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés önmagában nem ellentétes az Egyezménnyel, nem vezet egyezmény sértéshez. Különösen így van ez a bírói mérlegelés alapján kiszabott büntetéseknél.

Az életfogytig tartó szabadságvesztés nem ütközik az Egyezmény 3. cikkébe csupán annak következtében, hogy a fogva tartás adott esetben ténylegesen az elítélt haláláig tart, feltéve, ha az életfogytig tartó szabadságvesztés egyébként de jure és de facto mérsékelhető [Kafkaris kontra Ciprus (21906/4) és Iorgov kontra Bulgária (II) (36295/02) ügyek].

Az sem ütközik az Egyezmény 3. cikkébe, ha az elítéltnak joga van ugyan a büntetés tartamának a felülvizsgálatára, de a feltételes szabadlábra helyezés iránti kérelmét azon az alapon utasítják el, hogy veszélyes a társadalomra. Az állam ugyanis a társadalom irányában fennálló pozitív kötelezettségét teljesíti akkor, amikor az elítélt fogva tartását nem szakítja meg, mivel továbbra is veszélyesnek minősül.

Az életfogytig tartó szabadságvesztés tehát az Egyezmény 3. cikkével összhangban áll, ha a szabadlábra helyezés és a felülvizsgálat lehetősége fennáll. A felülvizsgálatra azért van szükség, mert az elítélt kizárólag törvényes büntetés-végrehajtási célokból tartható fogva. Ezen célok magukban foglalják a büntetést, az elrettentést, a közösség védelmét és a reszocializációt.

A kiszabáskor meglévő legitim büntetéstani okok azonban idővel – különösen egy hosszú tartamú fogva tartás tartama alatt – változhatnak, ezért a mérsékelhetőség megállapításához szükséges egy olyan mechanizmus, ami e potenciális változást képes értékelni.

3.3.

Amíg a megtorlás vitathatatlanul jogos ok a szabadságelvonásra, Európában a hangsúly eltolódása tapasztalható a reintegráció irányába, különösen a hosszú idejű szabadságelvonás végéhez közeledve. Ezt, illetve a felülvizsgálat fontosságát többek között a Nemzetközi Büntetőbíróság Rómában, 1998. július 17-én elfogadott Statútuma (Római Statútum), az Európa Tanács több ajánlása, állásfoglalása, vagy a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság

(CPT) ajánlásai fogalmazzák meg.

A nemzetközi jogi trendek és az Európa Tanács, valamint a Miniszterek Bizottságának utóbbi évtizedekben követett gyakorlata azt támasztja alá, hogy megfigyelhető egyfajta elmozdulás a büntetés pönális megközelítése felől a reintegráció irányába. A Miniszterek Tanácsának Rec(2003)22 számú ajánlása például rögtön az első pontjában expressis verbis azt fogalmazza meg, hogy „a Kormányok jogrendszerükbe iktassanak be feltételes szabadulást lehetővé tévő szabályozást, amennyiben az jelenleg nem biztosított”.

Kétségtelen, hogy a közös európai büntetőpolitika hangsúlya az utóbbi években a szabadságvesztés alatti rehabilitációra helyeződött át még az életfogytig tartó szabadságvesztés esetében is. Az Egyezmény 3. cikkének való megfelelés tehát csak úgy értelmezhető, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés csökkentésére lehetőséget kell biztosítani, ha a büntetés végrehajtásának célja, alapja - az elítélt sikeres rehabilitációja folytán - már nem áll fenn.

3.4.

Az EJEB gyakorlata nem korlátozza az Egyezményben részes tagállamokat abban a tekintetben, hogy a felülvizsgálatot bírói vagy közigazgatási úton biztosítják-e, ez a kérdés a mérlegelési jogkörükbe tartozik. A felülvizsgálatra vonatkozó szabályozásnak és gyakorlatnak azonban világosnak és nyilvánosnak kell lennie, mert az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személynek joga van tudni már az elítélésekor, hogy a szabadlábra kerülése érdekében milyen feltételeknek kell megfelelnie, beleértve azt is, hogy az ítéletének a felülvizsgálatára mikor kerülhet sor.

Itt jegyzi meg a Kúria, hogy, mint jogalkalmazó szerv az első felülvizsgálat időpontjával kapcsolatban szakmai körökben kibontakozott „számháború”-ban nem vesz részt.

4.

4.1.

A Kúria - mindezek előre bocsátása után - a jelen ügyben hozott döntésének meghozatala során áttekintette azokat az általános elveket, amelyeket (saját értékelése keretében) a Magyar László kontra Magyarország ügyben hozott ítéletében (Magyar-ítélet) az EJEB is irányadónak tekintett.

Az EJEB abból indult ki - ami a Magyar-ítélet 47. bekezdése értelmében már a jelen felülvizsgálati ügyben is irányadó -, hogy a szerződő államok szabadon kiszabhatnak életfogytiglani szabadságvesztés büntetést felnőtt elkövetőkre különösen súlyos bűncselekmények, így gyilkosság elkövetése esetén. Ilyen büntetés felnőtt elkövetőre történő kiszabását nem tiltja a

3. cikk, sem az Egyezmény más cikke, és az ilyen büntetés kiszabása nem összeférhetetlen a 3. cikkel, sem az Egyezmény más cikkével. Ez különösen így van olyan esetekben, amikor az ilyen büntetés kiszabása nem kötelező, hanem független bíró által, az adott ügyben felmerülő összes enyhítő és súlyosbító körülmény figyelembe vételével kerül kiszabásra (Magyar-ítélet [47]).

[...] az életfogytiglani szabadságvesztés büntetés nem válik nem csökkenthetővé pusztán amiatt, hogy gyakorlatilag a büntetés teljes tartama letöltésre kerülhet. Ha az életfogytiglani szabadságvesztés de iure és de facto csökkenthető, akkor nem merül fel a 3. cikk alá tartozó kérdés (lásd a fent hivatkozott Kafkaris-ítélet [98]). Ebben a vonatkozásban a Bíróság hangsúlyozza: nem merül fel a 3. cikk alá tartozó kérdés abban az esetben, ha - például - valamely életfogytiglani szabadságvesztést töltő elítélt számára a hazai jog biztosítja a szabadlábra helyezés lehetőségének a megvizsgálását, de a szabadlábra helyezés megtagadásra kerül azon az alapon, hogy az elítélt továbbra is veszélyt jelent a társadalom számára. Ez azért van így, mert az Egyezmény alapján az államok kötelesek intézkedéseket tenni a társadalom erőszakos bűncselekményekkel szembeni megvédése érdekében, s az Egyezmény nem tiltja az államok számára, hogy súlyos bűncselekmények miatt elítélt személyeket a szabadságvesztés fenntartását lehetővé tevő, határozatlan ideig tartó büntetéssel sújtsa, ha az a társadalom védelme érdekében szükséges. Ez különösen így van olyan elítéltek esetén, akiket gyilkosság vagy személy elleni más súlyos bűncselekmény miatt ítélték el. Pusztán az a tény, hogy az ilyen elítéltek már hosszú ideje szabadságvesztés büntetést töltenek, nem gyengíti az állam társadalom megvédésére irányuló pozitív kötelezettségét; az államok úgy tehetnek eleget ezen kötelezettségnek, hogy az ilyen, életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt személyeket továbbra is mindaddig fogva tartják, amíg veszélyesek (Magyar-ítélet [49]).

Annak eldöntéséhez, hogy egy konkrét ügyben kiszabott életfogytiglani szabadságvesztés nem csökkenthetőnek tekinthető-e, a Bíróságnak arról kell megbizonyosodnia, hogy az életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt személy olyannak tekinthető-e, mint aki rendelkezik a szabadlábra kerülés valamilyen kilátásával. Ha a nemzeti jog biztosítja az életfogytiglani szabadságvesztés büntetés olyan felülvizsgálatát, ami lehetővé teszi a büntetés megváltoztatását, mérséklését, megszüntetését, vagy a fogvatartott elítélt feltételes szabadságra bocsátását, akkor ez elegendő ahhoz, hogy kielégítse a 3. cikket (Magyar-ítélet [50]).

Azon mérlegelési jogkörre figyelemmel, amit a büntető igazságszolgáltatással és ítélkezéssel kapcsolatos kérdésekben biztosítani kell a szerződő államok számára, [...] annak meghatározása sem a Bíróság (EJEB) feladata, hogy mikor kerüljön sor az ilyen felülvizsgálatra (Magyar-ítélet [51]).

A Kúria előtt ismert, hogy az EJEB - a Nemzetközi Büntető Törvényszéket (ICC) létrehozó egyezményben megállapított büntetési rendszerhez igazodva - első esetben 25 év után, majd azt követően periodikusan tartja kívánatosnak az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatát.

A Vinter és társai ügyben kifejti: [...] annak meghatározása sem a Bíróságra tartozik, hogy a felülvizsgálatnak mikor kell megtörténnie. [...] a Bíróság azt is észrevételezi: a Bíróság elé terjesztett összehasonlító és nemzetközi joganyag egyértelműen egy olyan célzott mechanizmus bevezetését támogatja, amely az életfogytiglani ítélet kiszabásának időpontjától számított maximum 25 éven belül felülvizsgálatot, a későbbiek során pedig időszakos felülvizsgálatokat biztosít (lásd Vinter-ítélet [120]).

Megjegyzi azonban egyúttal a Kúria, hogy ezt a gyakorlatot az európai államok többsége nem követi.

4.2.

A Kúria az általános elvek után áttekintette, hogy az EJEB milyen konkrét okok alapján állapította meg III. rendű terhelt ügyében az egyezményértést.

Az EJEB, ítéletének ebben a részében ismételten hivatkozott a Törköly kontra Magyarország ügyben hozott határozatára. Ez a határozat a Kúria számára több szempontból is feltétlenül irányt mutatott a jelen határozatának a meghozatala során.

T T terheltet a hazai bíróság életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte azzal, hogy 40 év letöltése után bocsátható feltételes szabadságra. Az EJEB azt állapította meg, hogy e büntetés nem ütközik az Egyezmény 3. Cikkébe és az elítélt kérelmét elfogadhatatlannak nyilvánította 2011. április 5-én (tehát már III. rendű terhelt jogerős elítélését követően).

A Magyar László kontra Magyarország ügyben meghozott ítéletben a Bíróság kifejezetten hangsúlyozta, hogy III. rendű terhelt ügye lényegesen különbözik a Törköly-ügytől annyiban, hogy abban az ügyben a kérelmező számára nem volt kizárt, hogy az életfogytiglani szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsássák. A Törköly-ügyben jórészt a szabadlábra helyezés ezen távoli, de reális lehetősége volt az, ami miatt a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezőt nem fosztották meg a börtönből való valamikori szabadulás minden reményétől, és amire figyelemmel a Bíróság - az Egyezmény 3. cikke megsértésének hiányában - nyilvánvalóan alaptalannak nyilvánította a panaszt (Magyar-ítélet [50]).

Ismételten azt hangsúlyozta az EJEB, hogy a tényleges életfogytiglani szabadságvesztést töltő elítéltnak már a büntetés

megkezdésekor joga van tudni, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie ahhoz, hogy szabadlábra helyezése megfontolásra kerüljön, beleértve azt is, hogy a büntetés felülvizsgálatára mikor kerül sor, s hogy a felülvizsgálat mikor kérhető (Magyar-ítélet [53]).

A Kúria azonban döntésének a meghozatala során figyelemmel volt arra is, hogy III. rendű terhelt ügyében az EJEB e korábbi gyakorlatát - bizonyos mértékig - meghaladta.

Amíg a Törköly-ügyben a Bíróság még úgy foglalt állást, hogy az elnöki kegyelem de facto lehetővé teszi az életfogytiglani szabadságvesztés büntetés olyan felülvizsgálatát, amely a büntetés megváltoztatását, mérséklését, megszüntetését, vagy a fogvatartott elítélt feltételes szabadságra bocsátását eredményezheti, addig III. rendű terhelt ügyében - amelyben a kérelmező feltételes szabadságra bocsátásának a lehetősége kizárt - kifejtette, hogy az elnöki kegyelem szabályozásának és gyakorlatának szigorúbb vizsgálata szükséges. (Magyar-ítélet [56])

A hazai szabályozás nem kötelezi a hatóságokat, illetve a köztársasági elnököt arra, hogy a kegyelmi kérvény fogvatartott elítélt általi benyújtásakor megvizsgálják a fogvatartás fenntartásának törvényes büntetéstani indokok alapján fennálló igazoltságát. [...] a jog semmilyen specifikus iránymutatást nem nyújt arra vonatkozóan, hogy az ilyen, személyre vonatkozó adatok összegyűjtése és megszervezése, valamint a kérelem elbírálása során milyen kritériumok vagy feltételek kerülnek figyelembe vételre. Az ilyen kérvényeket elbíráló határozatokat sem az igazságügyi miniszternek, sem a köztársasági elnöknek nem kell indoklással ellátnia (Magyar ítélet [57]).

Ezért a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy az elnöki kegyelem önállóan (nem a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultsággal együtt) vett jogintézménye, és annak jelenlegi szabályozása lehetővé teszi a fogvatartott elítélt számára annak megtudását, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie ahhoz, hogy szabadlábra helyezése megfontolásra kerülhessen (Magyar-ítélet [58]).

5.

5.1.

A Kúria a továbbiakban azt vizsgálta, hogy a jelen felülvizsgálati ügyben előterjesztett felülvizsgálati indítványok elbírálása során alkalmazhatóak-e az új Bv.tv-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó szabályai.

Ebben a kérdésben a legfőbb ügyész és a védő ellentétesen foglalt

állást.

A legfőbb ügyész szerint nem csupán alkalmazhatóak a Bv.tv. új rendelkezései, hanem azok egyenesen meghaladóttá teszik a felülvizsgálati eljárást. A Kúria ezért nem is küszöbölheti ki maga az egyezmény sértést, hanem csak annak a megállapítására szorítkozhat, hogy a Bv.tv.-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezései III. rendű terhelt esetében is irányadóak. Ezzel a jogerős ügydöntő határozatnak az EJEB által megállapított egyezmény sértő jellege megszűnt. Egyebekben pedig a Be. 426. §-a alapján a jogerős ügydöntő határozatot III. rendű terhelt tekintetében hatályában fenn kell tartania.

Ezzel szemben a védő szerint a felülvizsgálati indítványt - a Be. 423. §-ának (2) bekezdése alapján - a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Az új Bv.tv. szabályainak az alkalmazása M L ügyében visszamenőleges hatályú tiltott jogalkalmazást jelentene.

5.2.

A Bv.tv.-t még a hatályba lépése előtt módosította a 2014. évi LXXII. törvény.

A módosító törvény általános indokolása szerint:

Formailag szintén a Bv.tv.-hez kapcsolódik a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetben bevezetendő különleges kegyelmi eljárás szabályozása. A törvény ezen rendelkezései rögzítik, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyek esetében különleges, nem kérelemre induló kegyelmi eljárást kell lefolytatni. Ezzel biztosítja a magyar jogrendszer az EJEB 2014. május 20-án hozott, a Magyar kontra Magyarország ügyben hozott ítéletében kifejtett azon követelményt, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetében legyen olyan eljárás, amelynek révén - ha a szabadságvesztésből már megfelelő hosszúságú idő eltelt - vizsgálható, hogy a büntetés büntetőpolitikai indokai továbbra is fennállnak-e.

A Bv.tv. új 46/A. §-a rögzíti, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyek esetében különleges, nem kérelemre induló, ún. kötelező kegyelmi eljárást kell lefolytatni. Hozzá kell tenni, hogy a 46/B. § (2) és (3) bekezdése ezen eljárás lefolytatásához feltételként írja elő az elítélt hozzájáruló nyilatkozatát. Az elítélt hozzájárulásának hiánya esetén, vagy ha az elítélt a nyilatkozattételt megtagadja, a kötelező kegyelmi eljárás nem folytatható le. Amennyiben ez a különleges kegyelmi

eljárás eredménytelen marad, és az elítélt továbbra is életfogytig tartó szabadságvesztését tölti, az eljárás lezárását követően két év elteltével ezt az eljárást ismételten le kell folytatni [Bv.tv. 46/H. §]. Ezzel, vagyis a kötelező kegyelmi eljárással biztosítja a magyar jogrendszer az EJEB ítéletében kifejtett azon követelményt, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetében legyen olyan eljárás, amelynek során - ha a szabadságvesztésből már megfelelő hosszúságú idő eltelt - vizsgálható, hogy a büntetés büntetőpolitikai indokai továbbra is fennállnak-e. Az ítélet alapján a törvény továbbá azt is biztosítja, hogy azok az eljárási szabályok, illetve feltételek, szempontok, amelyeket a kegyelmi eljárásban vizsgálni kell, már a büntetőügyben hozott ítélet meghozatalakor előreláthatóak legyenek.

Az új kegyelmi eljárás tehát annyiban eltér a kegyelmi eljárások eddigi kereteitől, hogy azt kötelező hivatalból megindítani, tehát nem kegyelmi kérelemre indul.

5.3.

Az új Bv. törvény a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványának a benyújtása után, 2015. január 1-jén lépett hatályba. Ezt követően a Legfőbb Ügyészség a Kúriához intézett valamennyi indítványában állást foglalt a jelen ügyben történő alkalmazhatóságának a kérdésében.

A III. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványára 2015. március 5-én a BF.988/2014/5. számú átiratában tett észrevételében kifejtette, hogy helytálló a III. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány azon hivatkozása, amely szerint a Be. 416. §-a (1) bekezdésének g) pontjára alapított rendkívüli jogorvoslati eljárásban nincs lehetőség az ügydöntő határozatok jogerőre emelkedése után hatályba lépett büntető jogszabályok figyelembe vételére. Ezért III. rendű terhelt tekintetében a Bv.tv.-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak.

A legfőbb ügyész képviselője a nyilvános ülés első határnapján (június 4.) előadott felszólalásában ugyancsak kiemelte, hogy a Be. 423. §-ának (2) bekezdésére tekintettel, a jogerőt követően hatályba lépett új Bv.tv.-nek a kötelező kegyelmi eljárásra vonatkozó szabályai a jelen felülvizsgálati ügyben nem alkalmazandóak. Ezért nem is kívánt reagálni arra a védői érvelésre, amely szerint e szabályok mennyiben vannak összhangban az Egyezményel.

A Legfőbb Ügyészség a nyilvános ülés első határnapját követően

módosította felülvizsgálati indítványát. Minden korábbi nyilatkozatával ellentétesen annak megállapítását kérte a Kúriától, hogy a Bv.tv.-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezései III. rendű terhelt jelen felülvizsgálati ügyében is irányadók és ezzel a jogerős ügydöntő határozatnak az EJEB által megállapított egyezményesértő jellege megszűnt.

Indítványának módosítását azzal indokolta, hogy amikor a Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványát előterjesztette, már ismert volt, de még nem lépett hatályba a Bv.tv.-t módosító törvény. Az ügyészség pedig csak az akkori jogi helyzetnek megfelelő indítványt tehetett. A 2015. január 1-jén hatályba lépett új Bv.tv. rendelkezéseinek az értékelése (a legfőbb ügyész új képviselője szerint) a későbbi ügyészi indítványokban elmaradt, ezért utólag vált szükségessé ennek az értékelése.

A III. rendű terhelt védője megismételte azt a korábban már kifejtett álláspontját, hogy a Bv.tv. hivatkozott szabályainak az esetleges alkalmazása visszamenőleges hatályú jogalkalmazást jelentene. III. rendű terhelt esetében az EJEB ítéletére figyelemmel egyedi döntést kell hozni. A Bv.tv. alkalmazásának akár a megfontolása is ellentétes volna a Be. 423. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezéssel. A Kúria pártatlanságát kérdőjelezi meg, ha egyáltalán foglalkozik a Bv.tv. alkalmazásának a kérdéskörével. A Bv.tv. szabályainak az alkalmazása a jelen eljárásban a már kifejtettek szerint lehetetlen.

5.4.

Annak a kérdésnek a megválaszolása során, hogy III. rendű terhelt felülvizsgálati ügyében elméletileg alkalmazhatóak-e a Bv.tv. hivatkozott szabályai, a Kúria a következőkből indult ki.

A Bv.tv.-nek a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó szabályai nem a büntető anyagi jog szabályai. Nem a büntetőjogi felelősségre vonás során, annak elbírálása körében érvényesülnek, hanem a már jogerősen kiszabott büntetések végrehajtása során.

A Be. 423. §-ának (2) bekezdése a jogállami büntetőjog követelményeinek megfelelően rögzíti, hogy a felülvizsgálati indítványt - kivételekkel - a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A jogerős ügydöntő határozat „véglegesen” lezárja az ügyet. A jogbiztonság megköveteli, hogy a rendkívüli jogorvoslat alapján eljáró Kúria a határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapul vételével (ex tunc) döntse el, történt-e olyan anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés, amely miatt felülvizsgálatnak van helye. A megtámadott határozat meghozatalának idején az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének időpontját kell érteni. A büntetőtörvény és a büntetőeljárási törvény időbeli hatályáról szóló rendelkezéseket (Btk. 2. §, Be. 11. §) tehát a felülvizsgálati eljárásban nem lehet alkalmazni. A jogerős ítélet meghozatala után hatályba lépett enyhébb jogi

előírások a felülvizsgálati eljárásban nem alkalmazhatók (BH 2005.169.).

A Be. 423. §-ának (2) bekezdése tehát értelemszerűen a büntetőjogi felelősség megállapításához kapcsolódó büntető anyagi és eljárási jogszabályok tekintetében érvényesül. A büntetés végrehajtására vonatkozó szabályok alkalmazása fogalmilag kívül esik a Be. XVIII. Fejezete szerinti felülvizsgálat körén. Ezért a legfőbb ügyész az eredeti felülvizsgálati indítványában és képviselője a későbbi (változtatás előtti) nyilatkozataiban, valamint a III. rendű terhelt védője helyesen foglalt állást akként, hogy a Bv.tv. szabályainak az alkalmazása a jelen eljárásban lehetetlen.

A Legfőbb Ügyészség a módosított felülvizsgálati indítványának írásbeli és szóbeli indokolásában kísérletet sem tett arra, hogy megindokolja, hogyan illeszkedhet egy büntetés-végrehajtási jogszabály alkalmazása a felülvizsgálat rendszerébe.

A Kúria szerint nem vethet fel alkotmányos aggályt, ha egy korábban már jogerősen kiszabott büntetés végrehajtásának időszakában a törvényhozó az elítéltre nézve kedvezőbb végrehajtási szabályokat vezet be és azok tekintetében is alkalmazásra kerülnek.

Általában is helyeselhető, hogy a büntetés-végrehajtási szabályok kedvező irányú változása esetén az új rendelkezések hatálya a korábbi büntetés-végrehajtási rezsim időszakában meghozott jogerős döntések végrehajtására is kiterjedjen. Ez történt a ma hatályos Bv.tv. szabályrendszerében is, amikor a törvény 436. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy az 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) alkalmazásával kiszabott büntetések és alkalmazott intézkedések végrehajtása során - egyes, a Bv.tv.-ben meghatározott, de jelen ügyre nem vonatkozó kivételektől eltekintve - a Bv.tv. rendelkezései az irányadóak.

Arra mindvégig helyesen hivatkozott a Legfőbb Ügyészség, hogy nem önmagában az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása ütközött az Egyezmény 3. cikkébe, hanem a de iure és a de facto felülvizsgálat hiánya. Az Egyezményben biztosított jogok érvényesülése szempontjából pedig - az EJEB következetes ítélkezési gyakorlata szerint - közömbös, hogy e felülvizsgálat bírói vagy más (pl. közigazgatási) úton érvényesül.

A Kúria ezért azt állapította meg, hogy mindaddig, amíg a legfőbb ügyész (és azután a védő) felülvizsgálati indítványt nem nyújtott be a javára, a III. rendű terhelttel szemben kiszabott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása során sem volt akadálya annak - amint bármely tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetében sem -, hogy az új Bv.tv.-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték kötelező kegyelmi eljárásának lefolytatására vonatkozó rendelkezései alkalmazásra kerüljenek.

6.

A következőkben azt a kérdést vizsgálta és értelmezte a Kúria, hogy III. rendű terhelt felülvizsgálati ügyében a legfőbb ügyész valójában milyen döntés meghozatalát kezdeményezte a Kúriánál.

6.1.

III. rendű terhelt javára a Legfőbb Ügyészség a Be. 416. §-a (1) bekezdésének g) pontja alapján kezdeményezte a felülvizsgálati eljárást arra hivatkozással, hogy a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy a magyar bíróság jogerős határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés rendelkezését. Erre a felülvizsgálati okra hivatkozott felülvizsgálati indítványában a védő is.

A Be. 423. §-ának (3) bekezdése erre az esetre világos és egyértelmű rendelkezést tartalmaz. Aszerint a 416. § (1) bekezdésének g) pontjában meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

A Be. 423. §-ának (3) bekezdésében előírt törvényi parancsra figyelemmel III. rendű terhelt felülvizsgálati ügyében a magyar jog csak annyiban alkalmazható, amennyiben összhangban áll az egyezményisértést megállapító EJEB ítélettel. A jelen felülvizsgálati eljárásnak ugyanis az a rendeltetése, hogy az egyezményisértést kiküszöbölje.

A legfőbb ügyész képviselője a nyilvános ülés első határnapján (2015. június 4-én) a Be.-nek éppen erre a rendelkezésre figyelemmel foglalt állást abban a kérdésben, hogy az elkövetéskor hatályos korábbi Btk. 47/A. §-a (1) és (2) bekezdésének mely rendelkezése alkalmazható, illetve nem alkalmazható az egyezményisértés kiküszöbölése során.

A nyilvános ülés második határnapján a Legfőbb Ügyészség új képviselője már csak azzal érvelt, hogy a Kúria számára vállalhatatlan, ha nem alkalmazza azt a büntetés-végrehajtási jogszabályt, amelyet Magyarország éppen a Magyar ügyben megállapított egyezményisértés kiküszöbölése végett alkotott meg. Kísérletet sem tett arra, hogy megindokolja, hogyan illeszkedhet egy büntetés-végrehajtási jogszabály alkalmazása a felülvizsgálat rendszerébe.

6.2.

A módosító indítvány előterjesztése egyidejűleg több területen is új kihívás elé állította a Kúriát.

6.2.1.

A Kúria (és korábban a Legfelsőbb Bíróság) gyakorlatában ezideig még nem fordult elő, hogy a legfőbb ügyész képviselője a felülvizsgálati nyilvános ülésén már előadott (fenntartott, megváltoztatott, kiegészített) felszólalását - azaz tartalmilag a végindítványát - a nyilvános ülés következő napján megváltoztatta

volna.

A Legfőbb Ügyészségnek ezt az eljárását a védő a bíróság megsértésének értékelte, amely Európa számos országában kifejezetten tiltott magatartás.

A Kúria erre figyelemmel a következőket rögzíti.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely során a tényálláshoz kötöttség érvényesül és az irányadó jogszabályi környezet eleve behatárolt. A nyilvános ülés első napját követően nem változott meg a jogszabályi környezet és nem következett be egyéb változás sem, amely az ügyészi indítvány módosításának az eljárás szereplői által megismerhető indokát adhatná.

A Kúria a védelem súlyos kifogásaira tekintettel e kérdés kapcsán rögzíti továbbá, hogy a nyilvános ülést az ügyben felmerült jogkérdés jelentőségére és komplexitására figyelemmel eleve 2015. június 4. és 11. napjára tűzte ki annak érdekében, hogy egyrészről a feleknek ezzel is lehetőséget engedjen álláspontjuk lehető legrészletesebb indokolására, másrészről saját döntésének az előkészítésére és meghozatalához is megfelelő időt biztosítson.

A Kúria eljáró tanácsa 2015. június 4-én a nyilvános ülést nem a határozat meghozatala és kihirdetése végett napolta el nyolc napra a Be. 322. § (1) bekezdésének megfelelő alkalmazásával, és nem határozathozatal végett vonult vissza, így nem volt perjogi akadálya annak, hogy a Legfőbb Ügyészségtől érkezett indítvány-módosítást befogadja és érdemben vizsgálja.

Kétségtelen, hogy június 4-én a felszólalásokra sor került és ezek végén utolsóként a terhelt is felszólalt. Ezt követően azonban a tanács elnöke a nyilvános ülést azzal függesztette fel, hogy az eredeti kitűzésnek megfelelően azt június 11. napján folytatja. Az senkiben nem merülhetett fel, hogy a Legfőbb Ügyészség ezt követően, közvetlenül a nyilvános ülés következő napja előtt, a korábbiól mind az irányában, mind a tartalmában és jogi indokaiban is gyökeresen eltérő indítványt tesz.

Elsősorban a védői érvelésre figyelemmel azonban hangsúlyozza a Kúria, hogy a 2015. január 1. napjától hatályos Bv.tv. alkalmazhatóságának a kérdésében felülvizsgálati indítványaikban, illetve felszólalásaikban a felek már korábban is állást foglaltak. Ennek alapján és ettől függetlenül is a Kúria számára az eljárás kezdetétől kétségtelen volt, hogy e kérdés megválaszolása számára megkerülhetetlen. A kérdés vizsgálata tehát nem adhat alapot az eljáró tanács elfogultságának a felvetésére.

A védő álláspontjától eltérően a Be. egyetlen rendelkezése sem

zárja ki, hogy a legfőbb ügyész a felülvizsgálati eljárásban előterjesztett indítványát utóbb megváltoztassa. A Be. hatályos eljárási rendjében a felülvizsgálati indítvány az eljárás egyetlen szakaszában sem rögzül. Természetesen azt követően, hogy a Kúria eljáró tanácsa a határozathozatal céljából tartandó zárt tanácsülésére visszavonult, a felülvizsgálati indítvány módosítására vagy visszavonására már nem kerülhet sor [Be. 419. § (4) bek.]

Az ügyésznek a felülvizsgálati indítványát módosító indítványát ugyanakkor olyan időben és módon kell előterjesztenie, hogy az eljárás más résztvevőnek a perrend által biztosított jogai ne sérüljenek. Ebben az eljárásban a védelem alappal kifogásolta a legfőbb ügyészi indítvány módosítását tartalmazó beadványról történő tudomásszerzés módját és időpontját. Miután azonban a védő egyrésztől a nyilvános ülés elnapolását kifejezetten ellenezte, másrésztől pedig azt kérte, hogy a Kúria azon a napon – tehát a 2015. június 11-i nyilvános ülésen – döntsön a felülvizsgálati indítványok tárgyában, a Kúria ennek megfelelően járt el.

6.2.2.

A legfőbb ügyész képviselője a módosított felülvizsgálati indítványának szóbeli indoklását azzal zárta, hogy a 2015. január 1-jétől hatályba lépett Bv.tv. alapján a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték esetében kötelező kegyelmi eljárást kell lefolytatni. Ez vonatkozik III. rendű terheltekre is. Ennek megállapításán túlmenően az alapítéletek megváltoztatása a jogalkalmazó által vállalhatatlan következményekkel járna. Ha más szabályok vonatkoznának III. rendű terheltekre, mint azokra a társaira, akik hasonló körülmények között jelenleg tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést töltenek, az a jogalkalmazó tekintetében vállalhatatlan.

Miután a Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványának az előterjesztésével a Kúria döntését kezdeményezte, iménti nyilatkozatában egyértelműen abban a kérdésben foglalt állást, hogy a Kúria a maga részéről milyen döntést vállalhat, illetve nem vállalhat fel. Valójában azt nyilatkozta ki, hogy a Kúria egyetlen döntést vállalhat fel, mert számára minden más döntés vállalhatatlan.

A Kúria eljáró tanácsa ezen – nyomatékosan hangsúlyozott – ügyészi nyilatkozat kapcsán kizárólag annak a rögzítésére szorítkozhat, hogy a legfőbb ügyész képviselője vállalta e kijelentés megtételét és arra feljogosítva érezte magát.

A legfőbb ügyész képviselője kinyilatkozta egyúttal, hogy az is vállalhatatlan a jogalkalmazó tekintetében – amely nem vitásan az indítványa alapján eljárni jogosult és köteles Kúria –, hogy ha más

szabályok vonatkoznának III. rendű terheltre, mint azokra a társaira, akik hasonló körülmények között jelenleg tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést töltenek.

A Kúria e nyilatkozattal kapcsolatos álláspontját alább (ítélete III/7. pontja alatt) részletezi. E helyen csak annyit rögzít, hogy az alapvetően téves. Ellentétben áll a hatályos büntetőeljárásról szóló törvénnyel. Emellett ellentétes mind a Legfőbb Ügyészségnek, mind pedig a Legfelsőbb Bíróságnak/Kúriának az Emberi Jogok Európai Egyezményének a hazai alkalmazása óta töretlen gyakorlatával.

6.2.3.

A jelen felülvizsgálati eljárás célja és feladata az EJEB ítéletében megállapított egyezménysértés kiküszöbölése. A felülvizsgálati eljárás során nem téveszthető szem elől, hogy a Magyar Állam eziránt (nemzetközi) jogi kötelezettséget vállalt [lásd Egyezmény 46. cikk (1) bek.]. A felülvizsgálat speciális szabályrendjének megállapítása (így az önálló felülvizsgálati ok meghatározása, a legfőbb ügyész törvényben előírt kötelezése a felülvizsgálat kezdeményezésére, a terhelt és a védő jogának biztosítása a felülvizsgálat ismételt kezdeményezésére, a kúriai döntés alapját szolgáló speciális jogi környezet kialakítása) azt a célt szolgálja, hogy a Kúria a döntésével az EJEB ítéletében megállapított egyezménysértést kiküszöbölje, illetve hangsúlyozva, hogy a Kúria küszöbölje ki az egyezménysértést.

Amíg a legfőbb ügyész képviselője az első nyilvános ülésen ennek megfelelő indítványt tett, addig a nyilvános ülés második határnapján a Legfőbb Ügyészség új képviselője felszólalásában csak annak ismételt hangsúlyozására szorítkozott, hogy vállalhatatlan a Kúria számára, ha nem alkalmazza a Magyar-ítélet alapján módosított Bv.tv.-nek az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezéseit, és azokra tekintettel nem állapítja meg, hogy a jogerős ügydöntő határozatnak az EJEB által megállapított egyezménysértő jellege megszűnt, illetve ezáltal szükségtelenné vált, hogy azt a Kúria a saját döntésével küszöbölje ki.

A legfőbb ügyész - eltérően a nyilvános ülés első napjáig képviselt indítványától és a hasonló ügyekben eddig folytatott gyakorlatától - a módosított (és immár a Be. szabályait sértő) felülvizsgálati indítványában (valamint az ahhoz kapcsolódó szóbeli „végindítványában”) azzal már egyáltalán nem foglalkozott és azt egyáltalán nem vette figyelembe, hogy az EJEB miatt, milyen indokokra tekintettel állapította meg az egyezménysértést. A legfőbb ügyész nem vizsgálta azt sem, hogy a módosított indítványának megfelelő döntés miért lehet alkalmas az ekként megállapított egyezménysértés kiküszöbölésére.

7.

A nyilvános ülés mindkét határnapján a legfőbb ügyész mindkét képviselője úgy foglalt állást, hogy a felülvizsgálat alapja az EJEB döntése. Amíg azonban az első ülésen az ügyész számba vette, hogy az EJEB ítélete milyen követelményt támaszt az egyezményértés kiküszöböléséhez, addig a második ülésen jelen volt ügyész ezt a maga egészében elmulasztotta. Megelégedett annak megállapításával, hogy megszületett az a jogszabály, amellyel Magyarország a Magyar-ítéletben előírt kötelezettségének eleget tett és úgy foglalt állást, hogy ezzel a jogerős határozatnak a jogszabály által megállapított egyezményértő jellege megszűnt.

A Kúria erre figyelemmel áttekintette egyrészt, hogy az EJEB határozatából a Magyar Állam mely szervére és milyen kötelezettségek hárulnak, másrészt pedig azt, hogy ebből a Kúriára háruló kötelezettségek teljesítésére a Kúriának milyen lehetőségek állnak a rendelkezésére.

7.1.

Minden olyan ügyben, amelyben az EJEB megállapította, hogy a magyar bíróság jogerős határozata (annak valamely rendelkezése) vagy a bíróság eljárása sérti az Egyezmény valamely rendelkezését, az Egyezmény 46. cikkének (1) bekezdésében vállalt kötelezettsége alapján kizárólag az egyezményértés megállapításával érintett egyedi ügyben kötelező az Egyezményben részes Magyar Állam számára a jogsértés kiküszöbölése.

A magyar jogrendszerben a büntetőügyekben megállapított egyezményértések kiküszöbölésére a rendkívüli jogorvoslatként szabályozott felülvizsgálat keretében határozott meg speciális szabályokat a jogalkotó.

E speciális felülvizsgálati eljárás lefolytatása minden egyezményértés megállapítását követően kivételt nem tűrően kötelező.

A - részben - speciális szabályok szerinti felülvizsgálati eljárás feladata és célja - értelemszerűen - kizárólag az, hogy abban a konkrét ügyben küszöbölje ki az egyezményértést, amelyben azt az EJEB megállapította.

Az egyezményértés konkrét ügyben megtörtént kiküszöbölését az EJEB, illetve az Európa Tanács is ellenőrzi [Egyezmény 46. cikk (2) bek.].

Az EJEB marasztaló döntéseiből a Magyar Államra általában további kötelezettségek nem hárulnak és a Magyar Állam az egyéni jogsértés kiküszöbölésén túl legtöbbszörre egyéb intézkedést nem tesz. Előfordult azonban, hogy az egyedi ügyben meghozott marasztaló EJEB

döntést követően a Magyar Állam a hazai jogszabály megváltoztatása révén is igyekezett elébe menni annak, hogy a jövőben, hasonló ügyben tömegesen forduljanak jogorvoslatért az EJEB-hez. (lásd pl. a Be. egyes módosításait.)

Ettől az „önkéntes jogkövetésen” alapuló jogszabály-módosítástól határozottan meg kell különböztetni azt a kivételesen előforduló esetet, amikor maga az EJEB írja elő végrehajtandó kötelezettségként a Magyar Állam számára a jogi szabályozás megváltoztatását, mert az Egyezmény megsértését olyan súlyúnak, illetőleg rendszerszintűnek tartja. Ez a kivételes eset fordult elő III. rendű terhelt ügyében is.

A III. rendű terhelt ügyében hozott EJEB ítélet [71] bekezdése szerint: a jelen ügy olyan rendszerbeli problémát tár fel, ami további hasonló kérelmek benyújtását eredményezheti. Az Egyezmény 3. cikkével kapcsolatosan megállapított jogsértés jellegére figyelemmel a jelen ítélet megfelelő végrehajtásához az alperes államnak - lehetőleg jogalkotás útján - meg kell reformálnia a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés felülvizsgálatának rendszerét. A felülvizsgálati mechanizmusnak biztosítania kell, hogy minden egyes ügyben megvizsgálásra kerüljön, hogy a szabadságvesztés fenntartása törvényes büntetéstan indokai alapján igazolt-e, s e mechanizmusnak lehetővé kell tennie a tényleges életfogytiglani szabadságvesztést töltő elítélt számára annak valamilyen mértékű pontossággal történő előrelátását, hogy milyen feltételek mellett és mit kell tennie annak érdekében, hogy szabadlábra helyezése megfontolásra kerülhessen.

Ez a kivételes kötelezettség tehát az EJEB ítéletéből a Magyar Államra háruló második alapvető kötelezettség. E második kötelezettség teljesítése független attól, hogy a III. rendű terhelttel szemben jogerősen kiszabott büntetés Egyezmény sértő jellegét a Magyar Államnak ki kell küszöbölnie.

Amint pedig arra a Kúria már ismételten rámutatott (és még alább is indokolja), a Bv.tv.-nek az a módosítása, amellyel a Magyar Állam az EJEB ítéletéből reá háruló jogalkotási kötelezettségét teljesítette - függetlenül attól, hogy elvileg eredményezhette a III. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetés egyezmény sértő jellegének a kiküszöbölését - nem teszi mellőzhetővé a felülvizsgálati eljárás lefolytatását mindaddig, amíg a speciális szabályok szerinti felülvizsgálat lefolytatását és az egyezmény sértés felülvizsgálati eljárásban történő kiküszöbölését a törvény kötelező erővel írja elő a legfőbb ügyész és a Kúria számára.

A Kúria (és jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság) a hasonló ügyekben folytatott gyakorlata alapján többnyire azt tapasztalta, hogy a Magyar Állam - az egyedi ügyben megállapított egyezményisértés bíróság általi kiküszöbölésén túl - nem tett jogalkotási lépéseket annak megakadályozása érdekében, hogy egyezményisértés a későbbiekben ne fordulhasson elő.

Közismert példa lehet erre a vörös csillag nagy nyilvánosság előtti használatával elkövetett önkényuralmi jelkép használata miatt indult ügyekben hozott marasztaló EJEB döntések kezelése Magyarországon, ami egyúttal jól szemlélteti a Legfelsőbb Bíróság és a Kúria következetes gyakorlatát is a vizsgált ügyekben.

Miután az EJEB ítéletében megállapította, hogy a terheltet a vörös csillag nagy nyilvánosság előtti használatával elkövetett önkényuralmi jelkép használatának vétsége miatt marasztaló hazai bírói döntés ellentétes az Egyezménnyel, a legfőbb ügyész felülvizsgálati indítványa alapján eljáró Legfelsőbb Bíróság őt a 2009. március 10. napján kelt Bfv.I.1117/2008/6. számú ítéletével bűncselekmény hiányában felmentette. A felmentés kizárólagos indoka és jogalapja az EJEB ítélete volt annak ellenére, hogy a hazai jog változatlanul büntette azt a magatartást, amelyet az EJEB egyezményellenesnek talált.

A legfőbb ügyész ebben az ügyben az Egyezmény hazai hatályba lépésétől kezdődően következetes és helyes gyakorlata szerint - a Be. 423. §-ának (3) bekezdésére hivatkozással - azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a döntésének a meghozatala során ne alkalmazza a hazai büntető anyagi jogszabályt. Azt hagyja figyelmen kívül, és a jogerős marasztaló döntését megváltoztató határozatában a terheltet kizárólag az EJEB döntésében foglalt indokokra tekintettel, bűncselekmény hiányában mentse fel. Ezzel egyúttal azt is indítványozta, hogy eltérően mindenki mástól, aki ugyanilyen cselekményt ezt megelőzően, vagy ezt követően elkövetett, és akikre a hazai büntető anyagi jog szabályait továbbra is változatlanul alkalmazni kell, az EJEB döntésével érintett terhelttel szemben a Legfelsőbb Bíróság más döntést hozzon.

7.3.

Ugyanez a terhelt azonban ugyanebben az időszakban többször is elkövetett ugyanilyen bűncselekményt és ellene másik büntetőeljárás is indult, amelyben ugyancsak elmarasztalták.

E másik jogerős marasztaló ítélet ellen a terhelt és védője - az EJEB előző ügyében meghozott döntésére hivatkozással - kérte a Legfelsőbb Bíróságtól, hogy a terheltet bűncselekmény hiányában mentse fel.

A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványra BF.253/2011/I.

szám alatt tett írásbeli nyilatkozatában kifejtette, hogy az EJEB határozatainak a büntetőeljárásban történő alkalmazására kizárólag abban az ügyben van lehetőség, amelyben a nemzetközi bíróság a jogsértést megállapította. A Btk. hatályos szabályozása azonban továbbra sem ad lehetőséget az önkényuralmi jelképek használatának a differenciáltabb megítélésére.

Mindezek után a Legfelsőbb Bíróság a 2011. június 23. napján meghozott Bf.II.37/2011/5. számú végzésével - egyetértve a legfőbb ügyész nyilatkozatában kifejtettekkel - hatályában fenntartotta a jogerős marasztaló döntést.

A Legfelsőbb Bíróság e határozatában kifejtette, hogy egy büntetőjogi norma alkotmány-ellenességének vagy nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítása nem az ítélkező bíróság jogkörébe tartozó kérdés, arra az Alkotmánybíróság hivatott.

Ezt a Kúria jelen ügyben eljáró tanácsa is követendőnek tartja és ennek megfelelően jár el. Tisztában van azzal, hogy a hatalommegosztás rendjének megfelelően jogalkalmazó szervként a jogszabályok végrehajtása a kötelessége. Azt a jogszabályt kell alkalmaznia, amit a jogalkotó megalkotott. Nem veheti figyelembe, hogy egy jogszabály mennyiben jó vagy rossz. A jogszabályok kritikáját kizárólag a jogszabály fogyatékoságainak, ellentmondásainak a megfogalmazásával vagy normakontroll kezdeményezésével teheti meg. Egyebekben pedig annyit tehet - ami értelemszerűen egyben kötelessége is -, hogy értelmezi a jogszabályt és azt a társadalmi rendeltetésének megfelelően alkalmazza.

Az azonban a Kúria saját felelőssége, hogy miként értelmezi a hazai jogszabályokat és az is, hogy eldöntse az előtte folyamatban lévő felülvizsgálati eljárásban, hogy az EJEB ítéletéből reá milyen kötelezettségek hárulnak.

A Legfelsőbb Bíróság már hivatkozott Bf.II.37/2011/5. számú ítéletében rögzítette továbbá: az Emberi Jogok Európai Bíróságának határozatával kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy az EJEB egyedi ügyeket bírál el és nem normakontrollt végez. Határozatából mégis egyértelműen kitűnik, hogy az egyezmény sértés a jogalkotásból fakad és nem a jogalkalmazás mikéntjére vezethető vissza. A terhelt korábbi ügyének elbírálásakor az EJEB határozatából is kitűnően nem az eljárt bíróságok téves jogalkalmazása vezetett egyezmény sértéshez.

A Kúria a Legfelsőbb Bíróságnak ezt a megállapítását is változatlanul irányadónak tekinti III. rendű terhelt felülvizsgálati ügyében is.

Kifejtette végül ugyanitt a Legfelsőbb Bíróság, hogy a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjára alapított felülvizsgálati eljárásban az egyezményesértés kiküszöbölését a Be. 423. §-ának (3) bekezdése értelmében a nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály adott ügybeni figyelmen kívül hagyása jelenti. Miután azonban az EJEB korábbi marasztaló döntését követően a jogalkotó a Btk. vonatkozó rendelkezését nem változtatta meg, az a hazai bíróságokra továbbra is kötelező.

Ez utóbbi döntés is jól szemlélteti, hogy az EJEB döntéséből a Kúriára háruló feladatok ítélkezési gyakorlata kiforrott. Az EJEB által megállapított jogsértések alapján hozott legfelsőbb bírósági/kúriai döntések az egyébként kiforrott és kiegyensúlyozott ítélkezési gyakorlatot a legkevesbé sem zavarták meg még abban az esetben sem, amikor ugyanannak az elkövetőnek, ugyanolyan cselekményével összefüggésben kellett értékelni gyökeresen eltérően az egyezményesértés megállapításának a következményeit.

A Kúria tehát nem csak azzal van tisztában, hogy jogalkalmazó szervként normakontrollt nem végezhet (azaz praetor ius facere non potest), hanem világosan látja III. rendű terhelt ügyében is, hogy az EJEB határozata alapján az egyezményesértés a jogalkotásból fakad és nem a jogalkalmazás mikéntjére vezethető vissza. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása következtében nem az eljárt bíróságok téves jogalkalmazása vezetett egyezményesértéshez.

Ismert továbbá a Kúria előtt, hogy bár az Emberi Jogok Európai Egyezménye Magyarországon kihirdetett törvény (1993. évi XXXI. törvény), amely rendelkezéseinek az értelmezésére mindenki mást megelőzően az EJEB hivatott, ma az egyezményben részes tagállamok bírósági gyakorlatában a szubszidiaritás még nem érvényesül. A részes államok nem alkalmazzák közvetlenül az EJEB ítélkezési gyakorlatát. A hazai norma és az Egyezmény kollíziója esetén a bíróságok az Egyezmény rendelkezéseit – bár azonos szintű jogforrásokról (hazánkban törvényekről) van szó – figyelmen kívül hagyják.

7.4.

Egy másik terheltet ugyancsak a vörös csillag nagy nyilvánosság előtti használatával elkövetett önkényuralmi jelkép használata miatt marasztalta el a hazai bíróság, majd az EJEB megállapította, hogy e marasztalás egyezményesértő.

A Legfőbb Ügyészség BF.1741/2011/1. szám alatt felülvizsgálati indítványt nyújtott be a terhelt javára hivatalból, a Be. 417. §-ának (2) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontját megjelölve, felmentés érdekében.

A Kúria a 2012. július 10. napján meghozott Bfv.III.570/2012/7.

számú ítéletével a terheltet az ellene önkényuralmi jelkép használatának vétsége miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette.

Határozatának indokolásában kifejtette, hogy önmagában az EJEB döntése nem képezi sem a büntetőjogi felelősségre vonás valamely anyagi jogi akadályát (Btk. III. Fejezet), sem pedig felmentés, illetve eljárás megszüntetés valamely eljárásjogi jogcímét [Be. 6. § (3) bek., 331-332. §]. Az egyezményisértést megállapító EJEB döntés olyan jogi tény, ami a jogerős elítélés felülvizsgálatának törvényi oka. Ennél fogva - a Be. 423. § (1)-(4) bekezdéseinek beidézett szövegére figyelemmel - pedig a terhelt irányadó tényállás szerinti magatartása nem bűncselekmény. Ez egyben azt is jelenti, hogy az egyezményisértés kiküszöböléséhez nem szükséges az eljárás megismétlése.

Minden korábbi határozattal egyezően tehát ez a határozat is kétségtelenné tette, hogy az egyezményisértés EJEB általi megállapítása volt a jogcíme - változatlan hazai anyagi jogi környezetben - a hazai jogszabályok szerint törvényesen marasztalt terhelt bűncselekmény hiányában történt felmentésének.

Ebben az ítéletében ugyancsak a következetes ítélkezési gyakorlatnak megfelelően mutatott rá a Kúria arra, hogy az EJEB-nek a korábbi Btk. 269/B. § (1) bekezdése szerint büntetendő ötágú vörös csillag nagy nyilvánosság előtti használata kapcsán hozott döntése nem üresítheti ki e szimbólum használata vonatkozásában a Btk. szerinti törvényi tényállást. Nem jelenti, hogy az ötágú vörös csillag nagy nyilvánosság előtti használata (stb.) eleve nem esik büntetőjogi tilalom alá.

7.5.

E fenti döntésekkel kívánta a Kúria szemléltetni, hogy a vizsgált kérdésekben a Kúria mindhárom tanácsának a gyakorlata töretlenül egységes.

Aszerint pedig az egyedi ügyben megállapított egyezményisértés kiküszöbölésének eredményeként ugyanabban az ügyben hozott döntés során az EJEB iránymutatásai szerinti döntést kell meghozni. Ez a döntés a hazai jogszabályoktól elszakadhat, azokat - az egyezményisértés kiküszöböléséhez szükséges mértékben - a Kúria figyelmen kívül hagyhatja. Erre figyelemmel az ilyen kúriai döntés eddig sem zavarta meg és ezt követően sem zavarja meg a kialakult hazai ítélkezési gyakorlatot.

A Kúria ezekkel a döntésekkel kívánta szemléltetni azt a fentebb tett megállapítását is, hogy alapvetően téves és ellentétben áll mind a Legfőbb Ügyészségnek, mind pedig a Legfelsőbb Bíróságnak az Emberi Jogok Európai Egyezményének a hazai alkalmazása óta töretlen

gyakorlatával a legfőbb ügyész képviselőjének az a nyilatkozata, miszerint vállalhatatlan a jogalkalmazó tekintetében, hogy ha más szabályok vonatkoznának III. rendű terheltre, mint azokra a társaira, akik hasonló körülmények között jelenleg tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést töltenek.

7.6.

Következetes az ítélkezési gyakorlat abban (is), hogy az EJEB döntésében megállapított egyezményesértés jogkövetkezményei kizárólag abban az ügyben érvényesülnek, amelyben az egyezményesértés megállapításra került. A Kúria ezt az alábbi döntésével is szemlélteti.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdésének b) pontja alapján arra hivatkozással nyújtott be felülvizsgálati indítványt az elmúlt évben a Kúriához, hogy az EJEB a Vinter és társai ügyben megállapította, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés sérti az Egyezmény 3. cikkét.

A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta és rámutatott: indítványában a védő tévesen hivatkozott arra, hogy Magyarországra az EJEB valamennyi döntése kötelező.

A Kúria a 2015. március 26. napján meghozott Bfv.II.1640/2014/6.számú végzésével a terheltet marasztaló jogerős döntést hatályában fenntartotta.

Végzésének indokolásában rámutatott: az Egyezmény 46. Cikkének 1. bekezdéséből értelemszerűen következik, hogy az EJEB végleges ítélete akkor teremti meg a felülvizsgálat lehetőségét egy ügyben, ha konkrétan abban az ügyben, arról az eljárásról, illetőleg határozatról állapította meg, hogy egyezményesértő.

Kifejtette ebben a végzésében a Kúria azt is, hogy időközben lényegesen módosult a felülvizsgálati indítvány benyújtásakor fennállt az a jogi helyzet, amely az indítványra okot adott. 2015. január 1-jétől a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletet (Bv.tvr.) hatályon kívül helyezte a Bv.tv. A 2014. évi LXXII. törvény 109.§-a a Bv.tv. rendelkezéseit kiegészítette a 46/A.-46/H. §-okkal, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárásának szabályozásával.

Részben az ismertetett kúriai határozatok, részben az alsóbb fokú bíróságok két évtizedes következetes gyakorlata alapján megállapítható, hogy sem az egyezményesértés EJEB általi megállapításának, sem pedig az egyezményesértést kiküszöbölő kúriai

határozatnak az egyezményisértés megállapításával érintett üggtől különböző - akár már jogerősen befejezett, akár még folyamatban lévő - másik ügyekre közvetlen, illetve kötelező hatása nincs.

7.7.

Az a körülmény, hogy a felülvizsgálat nélküli tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés egyezményellenességének a kiküszöbölésére egyidejűleg két eszköz - egyrészt a felülvizsgálat, másrészt a Bv.tv. új szabályrendszere - áll rendelkezésre, sajátos új kérdéseket is felvetett.

A Be. szabályozása alapján kialakult egységes ítélezési gyakorlat nyomán nem kétséges, hogy mindeddig kizárólag a Legfelsőbb Bíróság/Kúria gondoskodott egyedi döntéssel az EJEB által megállapított egyezményisértések kiküszöböléséről és ez a kötelezettsége változatlanul fennáll.

III. rendű terhelt ügyében azonban új helyzet állt elő.

A Magyar Államot ugyanis az EJEB döntés az egyedi esetben megállapított egyezményisértés kiküszöbölése mellett egyidejűleg arra is kötelezte, hogy - lehetőleg jogalkotás útján - megreformálja a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés felülvizsgálatának a rendszerét.

Magyarország e kötelezettségének a Bv.tv. módosításával tett eleget. Abban a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó szabályok rendeltetése pontosan ugyanaz, mint a legfőbb ügyész által a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjában írt okból a 417. §-ának (2) bekezdése alapján kötelezően kezdeményezett felülvizsgálati eljárásnak.

Miután a Bv.tv. módosításával egyidejűleg a törvényhozó nem módosította az EJEB döntése nyomán kötelező felülvizsgálat szabályait, ennek következtében a legfőbb ügyész a felülvizsgálatot akkor is köteles kezdeményezni és a Kúria a felülvizsgálatot akkor is köteles lefolytatni, ha egyébként a Magyar Állam az egyezményisértést jogalkotással már kiküszöbölte.

A Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjára alapozott felülvizsgálati indítvány mindig a terhelt javára irányul.

Ebben a helyzetben a Kúria azt a jogértelmezést igénylő kérdést, hogy ilyenkor a felülvizsgálati eljárásban kell-e biztosítani az egyezményisértés kiküszöbölését, igénylően döntötte el.

A legfőbb ügyésznek a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjában meghatározott okból a felülvizsgálati indítványát az

egyezménysértés kiküszöbölése végett kell benyújtania. Azt kell indítványoznia, hogy az egyezménysértést a Kúria a felülvizsgálata eredményeként maga küszöbölje ki - és pedig olyan határozat meghozatalával, amelyre a felülvizsgálat szabályrendszere törvényes lehetőséget ad (Be. 426-428. §) - vagy ennek érdekében helyezze hatályon kívül az egyezménysértéssel érintett jogerős döntést.

Abban az esetben tehát, ha az egyezménysértést a Magyar Állam a jogszabály módosításával korábban már kiküszöbölte - tehát a jogszabály módosításának eredményeként a jogerős ügydöntő határozatnak az EJEB által megállapított egyezménysértő jellege megszűnt - és ezt a tényt eljárása során a Kúria megállapítja, mindez még nem teszi lehetővé a Kúria számára, hogy a felülvizsgálati eljárást megszüntesse, mert az eljárás megszüntetését a Be. ilyen jogcímen nem teszi lehetővé.

Amennyiben a Kúria a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjára alapított felülvizsgálati indítvány alapján jár el, akkor határozatában kötelessége számot adni az egyezménysértés kiküszöböléséről és maga köteles gondoskodni arról.

A legfőbb ügyész képviselője a módosított végindítványában annak megállapítását indítványozta, hogy a Kúria állapítsa meg, hogy a Bv.tv.-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó rendelkezései III. rendű terhelt esetében is irányadóak. Ezzel a jogerős ügydöntő határozatnak az EJEB által megállapított egyezménysértő jellege megszűnt. Egyebekben pedig a Be. 426. §-a alapján a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság elsőfokú és a Debreceni Ítéltábla másodfokú ítéletét III. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

A Kúria a már kifejtettekre figyelemmel azt állapította meg, hogy a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjára alapított felülvizsgálat eredménye ilyen megállapítás a Be. hatályos szabályozásának a rendszerében nem lehet. Nem csupán azért, mert a már részletesen kifejtettek szerint az egyezménysértés kiküszöböléséről maga köteles gondoskodni, hanem azért is, mert megállapító határozatot sem a Be. egésze, sem azon belül a felülvizsgálat szabályrendszerében a felülvizsgálati eljárás során hozott határozatokra vonatkozó 426-427-428-429. §-a egyébként sem ismer.

Mindaddig tehát, amíg a jogalkotó a speciális szabályok szerinti felülvizsgálat szabályozásának esetleges megváltoztatásával más helyzetet nem teremt - a Kúria maga köteles olyan döntést hozni, amellyel az egyezménysértést kiküszöböli.

Csupán a legfőbb ügyész módosított indítványára tekintettel jegyzi meg egyúttal a Kúria, hogy - egy korábbi felülvizsgálatot követően

a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjára alapított újabb felülvizsgálat eredményeként kizárt, hogy a Kúria a döntésével nem érintett részeiben ismét hatályában fenntartsa a korábban már a maga egészében általa hatályában fenntartott ügydöntő határozatot az ismételt felülvizsgálat általános tilalma folytán.

8.

Mindezek után a Kúria összefoglalja a Magyar László kontra Magyarország ügyben hozott ítéletnek azokat a megállapításait, amelyekre az EJEB az egyezmény sértés megállapítását alapozta, és amelyek kiküszöbölése iránt a Magyar Államnak a jelen felülvizsgálat kapcsán gondoskodnia kell.

Eszerint:

Igaz, hogy a Törköly-ügyben a Bíróság a kérelmező elnöki kegyelemben részesítésének a lehetőségét is figyelembe vette. A jelen ügyben azonban - amelyben a kérelmező feltételes szabadságra bocsátásának a lehetősége kizárt - az elnöki kegyelem szabályozásának és gyakorlatának szigorúbb vizsgálata szükséges (Magyar-ítélet [56]).

Ennek keretében megállapította, hogy [...] az ilyen (értsd: kegyelmi) kérvényeket elbíráló határozatokat sem az igazságügyi miniszternek, sem a köztársasági elnöknek nem kell indoklással ellátnia (Magyar-ítélet [57]).

Erre - is - figyelemmel állapította meg, hogy [...] A Bíróság ezért nincs meggyőződve arról, hogy a kérelmező életfogytiglani szabadságvesztés büntetése jelenleg csökkenthetőnek tekinthető az Egyezmény 3. cikkének céljaira.

Ezért az Egyezmény 3. cikkét megsértették (Magyar-ítélet [58] utolsó két mondata).

A Kúria az egyezmény sértés megállapításához kapcsolódóan az alábbiakat emeli ki:

Az Alaptörvény 9. cikke (4) bekezdésének g) pontja szerint: a köztársasági elnök gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát. A 9. cikk (5) bekezdése értelmében pedig a köztársasági elnöknek a (4) bekezdésben meghatározott minden intézkedéséhez és döntéséhez a Kormány tagjának ellenjegyzése szükséges. Törvény rendelkezhet úgy, hogy a törvény által a köztársasági elnök hatáskörébe utalt döntéshez ellenjegyzés nem szükséges.

A magyar jogban a köztársasági elnök egyéni kegyelmezési jogát az igazságügyi miniszter ellenjegyzésével gyakorolhatja [lásd a kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet 82. § (6) bek.].

Ténykérdés, hogy a köztársasági elnök a döntését mérlegelési jogkörében hozza meg.

A köztársasági elnök döntésének szempontjai nem nyilvánosak.

A köztársasági elnök a döntését nem köteles megindokolni és soha nem is indokolja meg.

A köztársasági elnök döntése ellen jogorvoslatnak nincs helye.

A köztársasági elnöknek az egyéni kegyelem tárgyában hozott döntése körében nincs jogi felelőssége, politikai felelőssége van.

A köztársasági elnök döntése nem jogalkalmazás.

Mindezt másként megfogalmazva, a köztársasági elnök egyéni kegyelmezési joga feltétlen és korlátlan.

A régi magyar hagyománynak megfelelően a köztársasági elnök kegyelmezési joga Magyarországon önállóan nem is érvényesülhet.

A köztársasági elnök egyéni kegyelmezési joga a ma hatályos szabályok szerint az igazságügyi miniszter ellenjegyzéséhez kötött. Az igazságügyi miniszter az ellenjegyzését, vagy annak megtagadását nem köteles megindokolni és nem is indokolja meg.

Az igazságügyi miniszter sem köteles kizárólag jogi szempontokat mérlegelni e döntésének a meghozatala során. Diszkrecionális jogkörben hozott döntését politikai vagy bármilyen más - az érintett és a nyilvánosság számára nem megismerhető - szempontokra is alapozhatja.

[Szakmai berkekben köztudomású és egyébként is nyilvánosságra hozott tény, hogy 1990 után már fordult elő hazánkban olyan eset, amikor a köztársasági elnök egyéni kegyelmet adott, de azt az igazságügyi miniszter nem jegyezte ellen.]

A Kúria ezért a fentiekre figyelemmel azt állapította meg, hogy III. rendű terhelt ügyében az EJEB által megállapított egyezményesértés kiküszöbölésének céljára nem felel meg az olyan elnöki kegyelem, amelyet nem kell indokolni.

Nem felel meg az EJEB ítéletében megállapított egyezményesértés kiküszöbölésének céljaira az egyéni kegyelem elengedhetetlen feltételeként az Alaptörvényben megszabott miniszteri ellenjegyzés intézménye sem, mivel azt szintén nem kell indokolni.

Arra helyesen utalt a 2015. június 11-i nyilvános ülésen a legfőbb ügyész képviselője, hogy a köztársasági elnök diszkrecionális jogkörében dönt arról, hogy kegyelemben részesíti-e az elítéltet, vagy sem. A diszkrecionális jogkörben meghozott döntésnek viszont éppen az a lényege, hogy nem kalkulálható, nem előre látható. Az ilyen döntés az elítélt számára előre nem kiszámítható, arra nem lehet felkészülni. A diszkrecionális jogkörben hozott döntés nem felel meg az EJEB ítéletében előírt de iure felülvizsgálat követelményének. A diszkrecionális jogkörben meghozott döntés nem küszöböli ki az egyezményesértést.

Mindezekre figyelemmel az EJEB marasztaló döntésében megállapított Egyezményesértés úgy küszöbölhető ki, hogy a Kúria maga állapítja meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját.

9.

9.1.

Az egyezmény sértés kiküszöbölése kapcsán a Kúria maradéktalanul egyetértett mindazokkal az érvekkel, amelyeket a Legfőbb Ügyészség az eredeti felülvizsgálati indítványában, illetve a III. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványára tett nyilatkozatában részletesen kifejtett és a nyilvános ülés első napján is fenntartott.

A Be. 423. §-ának (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének e) és f) pontjában meghatározott esetek kivételével - a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

III. rendű terhelt ügyében a bíróságok az elkövetéskor hatályos korábbi Btk. szabályait alkalmazták. A Be. 423. §-ának (3) bekezdésére tekintettel ezek közül figyelmen kívül kell hagyni azokat, amelyek az EJEB ítélete szerint az Egyezmény 3. cikkét megsértették. E cikk sérelme pedig azzal valósult meg, hogy:

- a jogerős ügydöntő határozat szerint a III. rendű terhelt az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra nem bocsátható, és

- a feltételes szabadságra bocsátásból kizáró rendelkezés felülvizsgálatára sincs törvényes lehetőség, és

- az elnöki kegyelem önmagában (nem a feltételes szabadságra bocsátásra való jogosultsággal együtt) és ahhoz kapcsolódóan a miniszteri ellenjegyzés intézménye nem biztosítja a de iure és de facto felülvizsgálat lehetőségét és annak előre látását már a büntetésének megkezdésétől kezdve az elítélt számára, hogy mikor, milyen feltételekkel bocsátható feltételes szabadságra, és

- a magyar jogrendszer nem biztosította a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés olyan jellegű felülvizsgálatát, amely lehetővé tenné, hogy a büntetés enyhítésre kerüljön, az elkövető bizonyos feltételek esetén a társadalomba visszakerülhessen.

9.2.

A korábbi Btk. elkövetéskor hatályos 47/A. §-ának (1) bekezdése szerint életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

Erre figyelemmel a Kúria szerint az Egyezmény megsértését úgy lehet orvosolni, hogy az ügydöntő határozatnak a feltételes szabadságból való kizáró rendelkezését mellőzni kell és egyúttal meg kell határozni a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját. Ezzel a védő (valamint eredeti felülvizsgálati indítványában, a védő felülvizsgálati indítványára tett nyilatkozatában, valamint a

nyilvános ülés első határnapján előadott felszólalásában a legfőbb ügyész képviselője) is egyetértett.

9.3.

A korábbi Btk. 47/A. §-ának (2) bekezdése szerint, ha a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább húsz évben, ha az életfogytig tartó szabadságvesztést olyan bűncselekmény miatt szabta ki, amelynek büntethetősége nem évül el, legalább harminc évben határozza meg.

III. rendű terhelt bűnösségét - más bűncselekmények mellett - a korábbi Btk. 166. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének b) és f) pontja szerint minősülő és büntetendő, nyereségvágyból, több emberen, társtettesként elkövetett emberölés büntetnének kísérlete miatt mondta ki a bíróság. E cselekmény büntethetősége mind az elkövetéskor, mind a jogerős elbíráláskor hatályos korábbi Btk. 33. §-a (2) bekezdésének c) pontja szerint nem évül el. Miután a Kúria, mint jogalkalmazó szerv - a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontjára alapított felülvizsgálat során - csak annyiban mellőzheti a hazai jogszabályok alkalmazását, amennyiben az az Egyezmény sértés kiküszöböléséhez elengedhetetlenül szükséges, nem volt törvényes lehetősége arra (amint azt eredeti indítványában a legfőbb ügyész képviselője is ismételten hangsúlyozta), hogy a III. rendű terhelt vonatkozásában a feltételes szabadság legkorábbi időpontját harminc évnél rövidebb időtartamban határozza meg.

A Kúria nem értett egyet tehát a védő felülvizsgálati indítványával abban, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátásból kizáró rendelkezés mellőzése esetén egyebekben ne lehetne alkalmazni a hazai jogszabályokat, illetve ez az analógia tilalmába ütközne.

Amint azt az eredeti indítványához kapcsolódó felszólalásában (és majd viszonzválaszában) a legfőbb ügyész képviselője helyesen fejtette ki, nem analógia a jelen eljárásban a korábbi Btk. azon rendelkezésének alkalmazása, amely az életfogytig tartó szabadságvesztés esetében a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját szabályozza. A büntetőeljárásban a bíróság az anyagi és eljárási tételes jogot alkalmazza. Amennyiben pedig valamely jogi helyzetre van tételes jogi rendelkezés, úgy nem lehet szó analógiáról. Ezzel a Kúria is maradéktalanul egyetértett.

9.4.

A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának a meghatározása körében a Kúria ismét azt hangsúlyozza, hogy az EJEB-nek kizárólag a Magyar László kontra Magyarország ügyében hozott ítélete releváns. Ez az ítélet pedig nem határozott meg semmilyen konkrét időpontot az életfogytig tartó szabadságvesztés

felülvizsgálatára. Ellenkezőleg. Azt hangsúlyozta, hogy az EJEB nem írhatja elő a nemzeti bíróságnak, hogy milyen formában és mikor kerüljön sor a felülvizsgálatra. (Azon mérlegelési jogkörre figyelemmel, amit büntető igazságszolgáltatással és ítélkezéssel kapcsolatos kérdésekben biztosítani kell a szerződő államok számára, [...] annak meghatározása sem a Bíróság (EJEB) feladata, hogy mikor kerüljön sor az ilyen felülvizsgálatra - Magyar-ítélet [51]).

A Kúria nem értett egyet a védelem indítványának azzal az érvelésével, hogy a kiszabandó új büntetés szerint a III. rendű terhelt legfeljebb az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 25 év elteltével legyen feltételes szabadságra bocsátható. Sőt, a védő felülvizsgálati indítványával ellentétben úgy ítélte meg, hogy nincs is törvényes lehetősége arra, hogy ennek időpontját 25 évben állapítsa meg.

Az EJEB a 2014. május 20. napján meghozott és 2014. október 13. napján végleges ítéletében azt állapította meg, hogy a felülvizsgálat legkorábbi időpontjának a meghatározása nem képezi a feladatát. Erre figyelemmel a védelemnek az a hivatkozása, hogy a Vinter és társai ügyben 2013-ban hozott ítélet indokolása szerint 25 évben volna indokolt meghatározni az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás maximális időtartamát - és ezt az EJEB egy 2015 februárjában hozott ítéletében is megerősítette -, Magyarországot kötelező iránymutatásként, és az egyezményértés kiküszöbölésére hivatott Kúria számára kötelező döntésként nem lehet figyelembe venni.

A 25 éves felülvizsgálati idő figyelembe vétele azért is volt kizárt, mert a már hivatkozott Törköly-ügyben - a Magyar ügyben hozott alapítélet jogerőre emelkedése (2009. december 16.) után (2011. április 5.-én) - meghozott határozatában az EJEB nem ítélte Egyezményértőnek azt a hazai ítéletet, hogy a terhelt az életfogytig tartó szabadságvesztésből negyven év után bocsátható legkorábban feltételes szabadságra.

Ezután a határozata után három évvel hozta meg az EJEB M L ügyében az ítéletét, amelyben a Törköly-ügyben kialakított állásfoglalását kizárólag a köztársasági elnök által gyakorolt kegyelem értékelése tekintetében nem ítélte fenntarthatónak és kifejezetten hangsúlyozta, hogy annak meghatározása sem az EJEB feladata, hogy mikor kerüljön sor az ilyen büntetés felülvizsgálatára (Magyar-ítélet [51]).

9.5.

Az elkövetéskor hatályos korábbi Btk. 47/A. §-ának (2) bekezdése szerint legalább harminc évben kell meghatározni a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, ha olyan bűncselekmény

miatt szabták ki az életfogytig tartó szabadságvesztést, amely nem évül el.

A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának a meghatározása során a Kúria az alábbi szempontokat vette figyelembe:

A jelen rendkívüli jogorvoslati eljárás feladata kizárólag az EJEB által megállapított egyezményesértés kiküszöbölése. Nem feladata a rendes bírósági eljárásban már értékelt büntetéskiszabási tényezők átértékelése. A Kúria csak annyiban változtathatja meg a jogerős ítéletben kiszabott büntetést, amennyiben az az egyezményesértés kiküszöböléséhez szükséges. Azt meghaladóan az alapítéletnek sem a büntetés kiszabására vonatkozó, sem egyéb rendelkezéseit ebben az eljárásban nem érintheti - figyelemmel a korábban már folyamatban volt felülvizsgálati eljárásra is.

III. rendű terhelt jogerős elítélését követően a Törköly kontra Magyarország ügyben az EJEB nem ítélte az Egyezménnyel ellentétesnek azt az ítéletet, amelyben a Bíróság a terhelt feltételes szabadlábra bocsátásának legkorábbi időpontját az életfogytig tartó szabadságvesztésből negyven évben határozta meg.

A Kúria az életfogytig tartó fegyházbüntetésből történő feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a Törköly-ítéletben az EJEB által értékelt és elfogadott büntetésre figyelemmel, azzal azonosan, 40 évben határozta meg. Úgy ítélte meg, hogy ez az időtartam maradéktalanul alkalmas egyrészt a Magyarországot kötelező EJEB döntésben megállapított egyezményesértés kiküszöböléséhez, másrészt pedig még alkalmas lehet a legsúlyosabb bűncselekmény mellett erőszakos és más bűncselekmények sorozatát kiszolgáltató személyek sérelmére elkövető többszörös visszaeső terhelt esetében is a büntetés céljainak az érvényre juttatásához.

A Kúria ezért a Legfőbb Ügyészség és a III. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványnak helyt adott. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 8.B.184/2006/385. számú, valamint a Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.II.292/2009/56. számú ítéletét III. rendű terhelt tekintetében - a Be. 427. §-ának (3) bekezdése alapján - megváltoztatta. Az életfogytig tartó fegyházbüntetésből történő feltételes szabadságra bocsátást kizáró rendelkezést mellőzte. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját - a korábbi Btk. 47/A. §-ának (2) bekezdése alapján - 40 (negyven) évben határozta meg. Egyebekben az első- és a másodfokú ítéletet a III. rendű terhelt tekintetében nem érintette.

9.6.

Döntésének elvi jelentőségére figyelemmel és az ítélkezési

gyakorlat egységének további biztosítása érdekében a Kúria ismételten hangsúlyozza, hogy a legfőbb ügyész törvényi kötelezettsége alapján (és egyúttal a védő által) kezdeményezett felülvizsgálati eljárásban feladata a III. rendű terhelt ügyében az Emberi Jogok Európai Bírósága által megállapított Egyezményértés kiküszöbölése volt.

A Kúria ítéletének következtében III. rendű terhelt feltételes szabadlábra bocsáthatóságáról majdan a büntetés-végrehajtási bíró dönt a reá vonatkozó szabályok szerint. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó, a Bv.tv.-ben meghatározott szabályok őt érintően már nem kerülhetnek alkalmazásra.

Minden más tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetben pedig - amint az fentebb, a III/5/5. pont alatt kifejtésre került - alkalmazható és alkalmazandó a Bv.tv.-nek a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárására vonatkozó szabályrendszere, amely ugyancsak negyven év eltelte után biztosíthatja - köztársasági elnöki kegyelem révén - az elítélt feltételes szabadságra bocsátását.

10.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2015. június 11. napján.

. Molnár Gábor Miklós sk.
a tanács elnöke

Dr. Krecsik Eldoróda sk.
előadó bíró

Dr. Feleky István sk.
bíró

*Dr. Somogyi Gábor sk.
bíró*

*. Soós László sk.
bíró*

A kiadmány hiteléül:

*tisztviselő
Babicsné*